

SLOVENE

Volja po pošti:
za celo leto naprej . . . K 40.—
za en mesec . . . „ 3,50
za Nemčijo celoletno . . . 45.—
za ostalo inozemstvo . . . 50.—
V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej . . . K 36.—
za en mesec . . . „ 3.—
v pravi prejemni meseci . . . 2,50
Sobotna izdaja:
za eno leto . . . K 8.—
za Nemčijo celoletno . . . 10.—
za ostalo inozemstvo . . . 13.—

Inserati:
Enostolna petstirka (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat . . . po 50 v
za dva- in večkrat . . . 45 „
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
Enostolna petstirka K 1.—
izhaja vsak dan izveniši nedelje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vojni red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; neuravnavljena pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 25.511, bosn.-her. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Prelekli leden.

Nemški ultimatum Rusiji, ki ga je sprejel boljševiški izvršilni odbor in svet delavcev, kmetov in vojakov dne 24. februarja, zahteva, da prizna Rusija ločitev Ukrajine in sklene z njo nemudoma mir, da se popolnoma odpove Poljski, Litvi, Kuronski, Livoniji in Estonski, o katerih usodi bosta odločili Avstro-Ogrska. Razen tega mora Rusija takoj odpoklicati svoje čete iz Finske, vrniti Turčiji zasedeno anatolsko ozemlje, priznati odpravo turških kapitulacij, t. j. pogodbe, ki je dovoljevala veljati na Turškem razne ugodnosti — in končno ponoviti z Nemčijo trgovsko pogodbo, ki jo je bila carska Rusija sklenila z Nemčijo pod pritiskom vojne z Japonsko. Rusija izgubi na ta način dežele z več nego 50 milijoni prebivalcev; nekdanjega velikega ruskega carstva ni več, razbil ga je nemški meč. Sedaj sestavljajo diplomati v Brestu-Litovskem mirovno pogodbo, nemške čete pa v avtomobilih z vso naglico prodirajo dalje, in sicer tudi v Ukrajini, katero so bile zasedle boljševiške »rdeče garde«. Nemci so že zasedli rusko pomorsko trdnjavo Reval ob Finskem zalivu, dalje Pskov, Minsk in Žitomir ter se na enem koncu bližajo Petrogradu, na drugem pa Kijevu. Operacijam v Ukrajini se je sedaj pridružila tudi Avstro-Ogrska, ker jo je Ukrajina nujno naprosila za pomoč in pa ker si hoče zagotoviti obiljuna živila. Naše čete so že prekorčile bukovinsko mejo. — Pogajanja z Rumunijo so se začela in je grof Czernin rumunskemu kralju osebno naznanil mirovne pogoje; kralj si je izprosil kratak rok za premislek. — Nemški kancler Hertling je 25. februarja v nemškem državnem zboru odgovarjal Wilsonu in ententi glede pogojev za splošni mir. Rekel je, da Nemčija pričuje štirim temeljnim točkam Wilsonovega mirovnega načrta: Belgije-Nemčija ne misli obdržati, pač pa se hoče zavarovati, da bi ji v bodoče s te strani ne pretihala vojna nevarnost; o Alzaciji-Loreni pa sploh ne dopusti nobenega govora. Na splošno je bil kanclerjev govor nekoliko spravljivši, nego smo bili doslej vajeni z nemške strani. — Naše notranji politični položaj se še ni pojasnil; nemški socialni demokrati so sicer izjavili, da bodo izjemoma glasovali za običajni državni proračunski provizorji, ne pa za vojne stroške in novo vojno posojilo v znesku šestih milijard. Vlada pa hoče seveda na vsak način tudi pokritje za vojsko, zato si prizadeva na vse načine, da le dobi skupaj večino za celokupni proračun. Ves teden so se vršila pogajanja z načelniki parlamentarnih klubov, a do te ure se ne je Jugoslovani ne Čehi in tudi Poljaki niso udali. Načelniki klubov je zasljal tudi cesar. Pod pritiskom položaja je vlada začela izdelovati načrt za preosnovno ustavo; za severne dežele je menda stvar že v redu; velika težava pa je z južnimi deželami, posebnost s Koroško; o tem je cesar ponovno poslal slovenskega ministra dr. Žolgerja. — V državnem zboru so spričo negotovega položaja odložili proračun z dnevnega reda in obravnavajo o manj važnih stvareh. V razpravi o fidejcomisih je govoril posl. Jarc za razdelitev veleposredevstev. Jugoslovanski klub je zopet vložil 13 krepkih interpelacij. — V gosposko zbornico je prišlo nekaj sveže sape; vsenemški aneksionisti so se ogrevali za zmagovit mir; pobijali jih je znameniti pacifist in učenjak vseučiliški profesor dr. Lammasch in se potezal za sporazumni mir. Nato je prišla na glasovanje zaupnica grofu Czerninu; Poljaki so glasovali proti, Čehi in Jugoslovani so

zapustili dvorano. V seji je govoril tudi ministrski predsednik dr. pl. Seidler in podal pojasnilo glede našega nastopa v Ukrajini. — Minister za prehrano generalni major Höfer je odstopil; Slovani ne bomo jokali za njim, ker je skrbel v prvi vrsti za nemške dežele, naše pa skrajno zapostavljal; tako je dal Dunaju 17 odstotkov čez določeno potrebnost, Gorlenji Avstriji 33 odstotkov in Salcburški 24 odstotkov čez potrebnost; zato je pa utrgal Kranjski 34 odstotkov, Primorju 22 odstotkov, Dalmaciji 20 odstotkov in Galiciji 54 odstotkov določene potrebnosti. Urad za ljudsko prehrano ne bo več samostojen in se prideli ministrskemu predsedstvu; za predsednika je imenovan dvorni svetnik Ljudevit Paul, ki je več let vodil prehrano uslužbenecv državnih železnic. — Bosna in Hercegovina stoji za zopet v znamenju vislice; nad mnogimi okraji so proglasili preki sod, boja radi črnogorskih roparskih tolp. — Na bojiščih živahna delavnost brez večjih podtetij; vse se mrzlično pripravlja na spomladno ofenzivo. — V Palestini so Angleži zasedli Jeriho in vrgli Turke čez reko Jordan.

Gosposka zbornica.

Tudi v gosposki zbornici je završalo. Vsenemški vojni hujskači so si zbrali sedaj kot govorniško tribuno gosposko zbornico, da govorijo za nemški mir aneksij in tako škodujejo ugledu monarhije med svetom. V poslaniški zbornici so ti hujskači bolj ponižni, med »gospodo« pa se čutijo varne. V boji so poslali Vsenemce dr. Pattaja, pl. Plenerja, grofa Auersberga, kneza Schönburga in druge. Hoteli so prekriti vsako nasprotno mnenje, toda zadeli so ob granit — na vseučiliškega profesorja dr. Lammascha.

Dr. Lammasch je eden prvih strokovnjakov na pravnem polju. Bil je svoječasno član mednarodnega haškega razsodišča. Mož je odločno katoliškega prepričanja. »Arbeiterzeitung« piše o njem: »Bilo je pravo vzkipenje ogorčenja, da si je upal prijatelj miru, mož prepričanja, pristaš sporazuma, prodrati obroč sovraštva, nasilja, maščevanja.«

Zanimivo je, da dolžijo Vsenemci dr. Lammascha »sokrivde« glede amnestije. Kot hijene so se vrgli Vsenemci na govorniški miru. Toda on se ni dal motiti, govoril je mirno in trezno. Zdi se, da je njegov govor zadnji apel pametnega, razsodnega človeka na Avstrijo in celo človeštvo, naj se izogne pogubi. Kot prokorka izzvene besede dr. Lammascha: »Če bo vojska še dalje trajala, bo Evropa opustošena, Amerika oslabiljena in Japonska se bo krohotala kot svetovni dedič.«

In res, danes se že Japonska pripravlja, da prepele svoje množice nad Evropo. Dovolj smo ji že oslavljeni.

Vsenemški govornik pl. Plener je tudi dejal: Z zunanjimi sovražniki smo go-

tovi; ni se nam treba bati sedaj tudi notranjega sovražnika; tudi z notranjim sovražnikom bomo kmalu gotovi. »Arbeiter Zeitung« vprašuje: »Kdo je oni notranji sovražnik?« In odgovarja: »Notranji sovražnik je tem vsenemcem vsak, ki hoče drugo in boljše Avstrijo. Notranji sovražnik so jim celi narodi; seveda z izjemo ukrajinskih »vzornih dečkov« sploh vsi nemški narodi. Notranji sovražnik so Čehi, so vsi Jugoslovani, so Italijani in so tudi Poljaki. Z eno besedo, notranji sovražnik je za Plenerja pretežna večina avstrijskega prebivalstva.«

Vsenemci v gosposki zbornici so kričali po vojni in zmagi. Hočejo nadaljevati vojno, hočejo še več žrtev. Kri naj teče naprej. Kaj briga vsenemške gospode trpljenje v strelskih jarkih, kaj pomanjkanje, glad in beda na bojišču in v zaledju! Oni hočejo vojno! In vlada, ki hoče danes spraviti proračunski provizorji in z njim tudi potrebne kredite za nadaljevanje vojne pod streho, je k temu molčala kot grob. Dr. pl. Seidler ni imel besede. Ali misli na ta način, da molče odobrava hujskače govore vsenemskih aneksionistov, doseči v zbornici večino?

Nemški imperializem je zmešal glave tudi Nemcem v Avstriji. Popolnoma so zaslepljeni od hipnega navideznega uspeha v Rusiji. Danes hočejo diktirati mir celemu svetu! Ali ne bodo še svoj aneksionizem bridko obžalovali? Mogoče bo tedaj prepozno.

Dr. Lammasch je dejal aneksionističnim nemškim govornikom: »Gospodje, Vi ne poznate ljudskega mnenja, peljite se po dunajski električni železnici, poslušajte, kaj ljudstvo misli, pa boste drugače govorili.«

Gospodje Pattaj, Plener, Auersperg in tovariši hočejo potvarjati mišljenje avstrijskih narodov. Ljudstvo je sito vojne, ljudstvo si želi miru, Vsenemci v gosposki zbornici pa hujskajo na vojno. Wilson, Lloyd George, Balfour, Clemenceau, Sonnino so jih lahko veseli.

Leta 1905 je nastopila gosposka zbornica proti splošni in enaki volilni pravici, 28. svečana 1918 pa se je omadeževala s tem, da je ploskala vojnim vsenemškim aneksionistom. Zadnji čas je, da se sedanjim krivičnim sistem gosposke zbornice spremeni!

Državni zbor.

Na Dunaju, 28. svečana 1918.

Zbornica razpravlja danes o poročilu poljedelskega odseka glede izrabe virov za porabo fosfatnih gnojil. Pomanjkanje gnojil je v naši državi od leta do leta ve-

čje. Imamo pa prirodne zaklade, zlasti fosfatnih gnojil, ki še niso dvignjeni, n. pr. jame s fosfatnimi predmeti iz predzgodovinske dobe in razne fosfor vsebujoče rudnine. Vlada bo po tem načrtu imela monopol za rudninski superfosfat in bo smela zalogo črpati, kjer bo hotela. Posestniki zemljišč, katerih zaloge se bodo izrabljale, dobe odškodnino. Posebne zasluge za preiskavanje takih jam s fosfatnimi gnojili na Kranjskem si je pridobil inženir Putick. Strokovnjaki upajo, da bo mogoče že letos razdeljevati kmetom fosfatna gnojila, ker njih dobava ne zahteva nikakih velikih predpriprav. Iz Jugoslovanskega kluba je priglasičen član poslanec Hladnik. Kake hude debate sploh ni pričakovati, ker proti predlogi ni pravzaprav nikakega ugovora. Zato se pričakuje predlog na konec debate. — To se je tudi zgodilo ob pol 3; zato poslanec Hladnik ni prišel več do besede.

Zbornica je obiskana primerno aktualnosti predmeta. Glavna politika se itak vrši zunaj dvorane. Danes poteče dobra proračuna in jutri se prične exlex-stanje. Dejstvo je gotovo, da avstrijska vlada ni mogla dobiti pravočasno večine za sredstva za nadaljevanje vojne.

Včerašnji dan je prinesel v notranji krizi nekaj važnih dogodkov, katerih posledice bomo videli v kratkem. Cesar je namreč sprejel v posebni avdijski načelnika Jugoslovanskega kluba dr. Korošca, nato v skupni avdijski načelnika češkega Svaza poslanca Staneka in zborničnega podpredsednika češkega socialnega demokrata Tusarja.

Ob treh popoldne ima Jugoslovanski klub sejo, v kateri bo poročal načelnik o avdijski.

Z veseljem pozdravljajo nemški listi vest, da je včeraj popoldne prišel na razgovor k ministrskemu predsedniku načelnik Poljskega kluba baron Goetz. Poljaki so namreč takrat, ko so vstopili v opozicijo, pretrgali tudi vsak osebni stik z vlado. Saj je prosil bivši minister Glabinski cesarja celo, da sme odločiti častne naslove in odlikovanja. Včerašnji slučaj je prvi, da se je Poljak razgovarjal zopet z ministrskim predsednikom, da si le v perreči notranji zadevi Galicije, kot zagotavljajo Poljaki. Med Poljaki samimi se je pokazalo nasprotje med radikalnimi člani kluba (Vsepoljaki in poljska ljudska stranka), ki skušajo spraviti Poljake v tesnejšo zvezo s Čehi in Jugoslovani, in med konservativci in demokrati, ki stojijo na stališču opozicionalne politike na lastno roko. Radi tega je včeraj popoldne odložil predsednik Poljskega kluba baron Goetz, ki je

LISTEK.

Finska pod rdečo gardo.

List »Berlingske Tidende« je odposlal svojega posebnega poročevalca urednika Svenna Poulsena na Finsko, ki poroča svojem listu koncem januarja:

Končala se je dolga štiritedenska pot skozi brezmejno, s snegom pokrite gozdove severne Švedske do Haparande, a odtod od Torneje k jugu skozi sneg in gozd, gozd in sneg po celi Finski. Brzovlak je vozil zadnjikrat na čast stolnega mesta Finske. Trenutek pozneje sem stal v sneženem metehu pred železniškim kolodvorom na velikem trgu, toda s takimi vtisi, kot bi se zopet vrnil do Stockholma, Kristijanije ali Kopenhagna, tako zelo domače vpliva Helsingfors na prebivalce severa. V razpredelivni ulici in trgov, preprestitih hiš in palač, ni nič za nas tuje, vsaj na prvi pogled.

Obedoval sem pri neki finski družini. Po obedu smo se zbrali dame in gospodje v prijazni okusno urejenem salonu. Oprema, umetniško izdelana, prave dragocenosti, skandinavske umetnosti. Na puli prve izdaje Ibe-

na, Björnsona, Strindberga, Drachmanna, Heidenstamma, Runeberga, Topelija, Jana Ano in cele vrste mladih finskih književnikov. Na stenah med starimi rodbinskimi portreti izborni Kröver, spomini iz Skagena in Kopenhagna, portret mlade domače hčerke izpod čopiča I. Paulsena, umotvor iz najboljših let umetniške sile. Razgovor: gledališče, leposlovje, umetnost, spomini iz Kristijanije, Stockholma in Kopenhagna. Isti razgovor bi se lahko vršil v središču drugih skandinavskih stolic, in zdela bi se nam, da se nahajamo v tej sami prijetni razdalji od vojne, revolucije, ropov, umorov in požigov, kot drugod na severu.

Toda slika se je hitro spremenila. V mehak interjer je padel odsev zunanjih dogodkov. Ti možje in te ženske, ti finski učenjaki, književniki, pravniki, časnikarji, bankirji, tovarnarji in posestniki, njihove žene in hčerke, vsi s to samo kulturo, vzgojo, ideali, okusom kot ostalo ljudstvo na severu, so postali naglo igralci v tej strašni drami, ki se odigrava sedaj na Finskem in stoji v ozki zvezi s krvavo tragedijo, ki se vrši le nekoliko milj daleč od Helsingforsa in razjeda dušo ruskega naroda.

Oglasil se je tihi glas zvonca.

Domača gospa se je dvignila in ohmrla nemirni pogled na moža. »Za-

pri vrata, mogoče so napadalci. Na noben način ne smejo priti sem.« Toda odzvali so se moški glasovi: »Ne vznemirjajte se gospa, se bomo že znali braniti. Imamo pač samokrese.« Pokazalo se je, da je bilo vznemirjenje nepotrebno. Bil je sosed, ki je vstopil. Toda izraz obrazov se je spremenil. To niso bili več veseli, zgovorni ljudje družabniki, ki sede na starih umetniško izrezljanih stoli in ob svetlikajočih se mizah mahonovega lesa. Možje so postali resni, a v očeh žensk je zablesnel oni odločni, nekoliko melanholični blesk kot v očeh žensk v krajih, kjer divja vojna. Skrb, ki je spala v srcih vseh, je razvezala jezike in pripovedke o zadnjih dogodkih so začele krožiti od ust do ust.

Ravnatelj K. je pripovedoval o dogodkih v Abo, kjer so njega in druge Fince v teh dneh aretirali. Rdeča garda je zaprla vse v policijske zapore, kjer so stlačili vse polno ljudi v celice, ki so bile urejene le za štiri do pet oseb, v mraz in glad. Sam je tam stal 14 ur. Izmučen se je oprl dremajoč ob železje okna, odprtega na hodnik jetnišnice. Tedaj je čutil nekaj mrzlega na licu. Bila je to cev samokresa, katerega mu je položil rdeči gardist. »Najboljše bi bilo z njim napraviti konec« — je govoril svojim tovarišem.

Prekinil sem ga: »Kaj ste pa Vi napravili?«

»Naravno, da nič. Stal sem popolnoma mirno, da bi se čudak ne prestrašil in ne potegnil za petelina. Končno je shranil samokres. Najbolj neprijetno nam je bilo, da so nas množici kazali kot divje zveri. Posebno ženske so nas hodile gledat od celice do celice. Na vprašanje zakaj so nas zaprli, nam niso dali odgovora. Ko nas je odbor rdeče garde končno izpustil, smo izvedeli samo to, da so se »gospodje« sedaj sami prepričali, kako izgledajo ječe, kamor so pošiljali delavce. Vprašal sem jih, naj mi povedo delavca, s katerim sem slabo ravnal, a nisem dobil odgovora.

»Kot otroci so ti rdeči gardisti« — je pripomnila neka dama.

»Seveda, toda zelo nevarni otroci od tedaj, ko jih je vojaški svet delavcev in vojakov oborožil z jakobinskimi puškami« — je odvrnil ravnatelj K. — Abo izgleda, kot bi bil tam sovražnik. Vse šipe v glavnih ulicah so pobite. Rdeča garda je vse oropala. Izločena okna trgovin so zaslonjena s papirjem in deskami do prvega nadstropja. Treba jih bo razorožiti.«

»To je tako strašno« — je dostavila neka druga dama. »Predstavljajte si to bedno mater, ki je morala zreti, kako so vdrli rdeči gardisti v njeno stanovanje in ji pred očmi umorili dva mlada sina, ker sta bila člana meščanske

bil izvoljen šele pred kratkim po hudih bojih, predsedništvo in utemeljeval svoj odstop s tem, da nekateri člani kluba stopajo na lastno roko v zvezo s Čehi in Jugoslavo. O izjavi se je vnela živahna debata, ki se bo nadaljevala še danes. Zankrat so Poljaki sklenili, da odstopa barona Goetza ne vzamejo na znanje. Vendar vstraja baron Goetz pri svojem odstopu, ker je večina kola sklenila postopati solidarno s Čehi in Jugoslavo.

Pozabiti tudi ne smemo izjave nemških radikalcev, da odklanjajo, stopiti s Jugoslavo in Čehi v pogajanja, glede glasovanja za proračun in glede perečih vprašanj. »Arbeiter-Zeitung« pristavlja: »A niti Čehi niti Jugoslavo ne niso trgli za razpravljanje z Wolfovi.« To izjavo so nemški radikali »omilili« v toliko, da se pogajajo o notranji preureditvi države pod pogojem, da se prizna samouprava in rasmoodločba nemškega dela Češke in da se o jugoslovanski in češki deklaraciji sploh ne razpravlja. To pomeni seveda, isto kot da sporazum sploh odklanjajo. Nemški radikali naj si vzamejo k srcu, kar jim je včeraj govoril z galerije nadporočnik Wenzel, c. kr. 22. (dolmatinskega) pešpolka po sklepu seje: »Peto leto služim kot Nemec v srbohrvaškem polku. V Srbohrvatih sem spoznal narod, poln najsijajnejših lastnosti, in težko mi je, ko vidim, da tukaj nima veljave. Skozi leta sem se bojeval ob njihovi strani in sem iskal oblike, da pozovem Nemce k zvestobi za zvestobo napram temu ljudstvu. To ljudstvo zasluži vpoštevjanje in naklonjenost, ki jene uživa ne v narodnem in ne v političnem oziru...«

Dunaj, 1. sušca 1918.

Poločaj v parlamentu je še vedno neizpremenjen, to se pravi, vladi se še ni posrečilo, dobiti večino za vojne kredite, da si se merodajni faktorji od cesarja do ministrskega predsednika in doli do posameznih poslancev, trudijo, najti izhod iz zagate. Včeraj je sprejel cesar v avdienci ljubljanskega škofa dr. Jegliča, zborničnega predsednika dr. Grossa, načelnika krščanskih socialcev prelata Hauserja in vodjo nemške zveze prof. dr. Waldnerja. Časopisi poročajo, da veljajo razgovori notranji reformi Avstrije, ureditvi narodnostnega vprašanja. Od strani Nemcev se čujejo tožbe, da ni mogoče pridobiti Poljakov; s tem bi radi prišli do soglasja in jim odpustili vse, le da bi jim pomagali, oziroma omogočili vladati. »Preša« ima v današnji številki nekaj na videz tja vrženih notic v svojem članku o parlamentarnem položaju, ki so pa za bralca, ki zasleduje vsak štajdi razvoj parlamentarne krize, prav zanimive. List pravi, da se je ponesrečil poskus, podvzet od neoficijelne strani, napraviti most med vlado in Poljaki. O tem »neoficijelnem« poskusu se doslej v javnosti ni nič slišalo. Vlada bi bila v sili tudi zadovoljna, če bi se našla primerna oblika, kako bi se vplivalo na gotove elemente med Poljaki, da bi se absentirali pri glasovanju. A tudi ta oblika se še ni našla. Nemci so pač vso svojo stavbo, kako preurediti Avstrijo, zidali na Poljake, ki bodo zaenkrat pomagali vladi, da se obdrži na krmilu, nato pa odšli z galiskimi Ukrajinci vred h kraljestvu poljskemu in napravili s tem Nemce za neomejene gospodarje v Avstriji. Sedaj pa je strašna težava, ker se je podrla podlaga, na katero so zidali vse. Treba bo vgrizniti v kisl jabolko sporazuma z narodnostmi, na kar doslej niso skoro nič mislili, zlasti kar se tiče Jugoslovancev.

obrambne straže. Rdeči gardisti so se hoteli maščevati za poduk, ki so ga prejeli zato, ker so hoteli aretirati mestni zastop v Helsingforsu.

Obrambni oddelki naroda niso brez moči. Naša mladina, študenti, uradniki, rokodelci niso bojzljivi. Tudi kmetje na vaseh nočejo biti izročeni na milost in nemilost rdeči gardi. Viborski časopisi poročajo, da je tam padel poveljnik rdeče garde. Ustreljen je bil tudi ruski vojak, ki je pomagal rdečim. Naši so izgubili mladega uradnika.

Če bi se vsaj mogli znebiti ruskega vojaštva — toži veleposestnik S. »Njihovi vojaški in delavski sveti nimajo nad njimi nobene moči. Veliko vojakov pomaga rdeči gardi, četudi so njihovi odbori obljubili, da se ne bodo mešali v naše razmere. Sedaj je bil zopet napad na Esplanodi. Ob belem dnevu so ljudje oropani na ulici.«

A vi tuji bodite oprezní. Posebno ponoči ne smete hoditi po stranskih ulicah. Toda tudi na glavnih ulicah niste varni.

»Nehajmo vendar govoriti o teh stvarih in poslušajmo raje godbo« — naš prekine domača gospa.

Mehko, ko mesečina, sneg za oknom, zalivajo akordi sobo. In pod vplivom godbe se kmalu spremeni razpoloženje. Nagubana čela moških po-

Ureditev narodnostnega vprašanja na Češkem je namreč zaposlovala že nešteto politikov in izdelanih je tozadevno veliko podrobnih načrtov. Brezpogojno vpoštevjanje Jugoslovancev pa je izsilila od Nemcev šele sedanja kriza, ko smo člen sklenjene opozicije, ki je kljub mnogim razlikam v eni, in sicer najvažnejši točki edina: Narodnostno vprašanje se mora sedaj v Avstriji rešiti trajno in v zadovoljnost vseh narodov! Avstrijski narodi nočejo biti v Evropi žalostni unikum, ki izgublja v 20. stoletju vse svoje moči v narodnostnem boju.

Čujemo, da stoji vlada na stališču, da se mora kriza razjasniti do srede prihodnjega tedna. Vrše se živahna pogajanja med voditelji strank. Zbornica pa nadaljuje svoje razprave o snoveh, ki so za notranji mir v državi nenevarne. Danes je na dnevnem redu poročilo o cseka o zvišanju odškodnin za invalide.

Ob takih prilikah kot je sedanja kriza, se razglablja vedno tudi vprašanje, kaj bo s parlamentom. Grožnje časopisja z razpustom zbornice se smatrajo tudi med Nemci splošno le kot prazno strašilo, da si manjka glasov, da stojimo pred pričetkom novega absolutističnega režima. Mi ne bomo nič ugibali o bodočnosti, kar dobro vemo, da imajo tisti močje, ki brzkone vidijo, kako se bo kriza končala, svoj interes na tem, da svojih misli ne povedo ali pa celo pomagajo k širjenju neosnovanih vesti.

Beležiči moramo tudi dejstvo, da je Poljsko kolo sklenilo včeraj s 27 glasovi proti 26, da stopijo v stik z drugimi strankami opozicije (Čehi, Jugoslavo, Italijani in nemškimi socialnimi demokrati) glede bodoče taktike.

Danes je zbornica pričela drugo branje zakona o zvišanju odškodnin invalidom in njih svojcem. Po uvodnem govoru poročevalca Glöckla je govoril domobranski minister Czapp. Dejal je, da je vlada že leta 1915 dovolila državne podpore invalidom in tudi svojcem ter preostalom po umrlih. Ker so pa te podpore vsled draginje premajhne, jih je treba zvišati. In to namerava zakon, ki je v razpravi.

Poslanec Nemec je protestiral proti predbacivanju v včerajšnji seji gospodske zbornice, da so socialni demokrati notranji sovražniki države in izjavil, da bodo socialni demokrati glasovali za zakon.

Nato so še govorili poslanci Hartl, Jerzabek, Forstner in Kalina, ki je odrekal gospodski zbornici pravico odločevati o usodi narodov in pripomnil, da, dokler bodo gospodje kakor Auersperg, Pattai in Plener odločevali o vojski, nemški narod ne bo prišel do mira.

Govorila sta še poslanca Seitz in Gostinčar, katerega govor prinašamo na drugem mestu.

Zakon je bil sprejet v drugem in tretjem branju.

Prihodnja seja bo v torek, 5. marca.

Iz koroškega vilajeta.

(Dalje.)

5. Velika napaka je... Na utrakvistični šoli na slovenskem Koroškem je nastavljen trd Nemec, ki sicer z otroci ne more spregovoriti slovenske besede, a je v narodnem oziru pošten. Dobro mu je znan ustroj naših šol. Tole sodbo je izrekel o njih: Velika napaka je, da se v naših šolah otroci ne nauče slovensko brati in pisati. Vidim in vem, da otroci ne znajo slovensko čitati in pisati.

V koroških utrakvističnih ali slovenskih šolah — slovenskih šol razen ene ali dveh na Koroškem sploh ni — je slovensčina vpeljana kot prost, neobvezen predmet. Od staršev je odvisno, če hočejo pošiljati svoje otroke k slovenskim uram. Te so nastavljene na zadnje mesto in marsikje jih sploh ni. To se ne vzame tako natančno. Zgodi se tudi, da poučuje slovensčino učitelj, ki sam ne zna slovensko. — Dobro bi bilo, da bi otroci njega učili mesto on otroke. Slovensčino poučuje, ker je njemu tuja, kakor bi bil tudi otrokom to popolnoma tuj jezik. Tudi nima nobene vneze za poučevanje slovensčine in ne volje, da bi otroke res kaj naučil. Po tem so tudi uspehi. Sicer pa bi koroškimi šolskim oblastim niti ljubo ne bilo, če bi bili uspehi preveliki. Kajti to bi bilo popolnoma nasprotno namenom naših šol.

Slovensčina je obvezna samo v I. razredu nekaj mesecev, a tudi tukaj učitelju nihče ne zameri — preje se mu to šteje kot zasluga — če zanemarija slovensčino. Otroci se ponekod niti pošteno šteti ne nauče slovensko. Na neki trirazredni šoli na slov Koroškem sta nastavljena v II. in III. razredu Nemca — v teh dveh razredih se poučuje izključno samo nemško — v I. razredu pa gospodična, ki je na vprašanje, če zna slovensko, odgovorila: enkrat kot otrok sem znala slovensko! Izpita iz slovensčine nima, četudi se na Koroškem jako malo zahteva za ta izpit. S slovenskimi otroci, ki ob vstopu v šolo ne razumejo nič nemško, se sporazume, kakor se pač more. Kar se ne da z jezikom, se pa opravi z rokami in če treba še z nogami. Torej s kazanjem, tzv. Idiotensprache. (Kdo pa igra vlogi idijota: otroci ali učitelj oz. učiteljica?) In kako poučuje slovensko pisanje? Mesto slovenskih besedi napiše na tablo posamezne zloge brez vsakega pomena in mehanično pritika soglasnikom zaporedoma vse samoglasnike. Govori pa z otroci le nemško in tudi računajo samo nemško. — Tako se na Koroškem otroci poučujejo v svojem maternem jeziku!

Nekoč grem po cesti, bilo je v božičnem času, kar zaslišim pesem Stille Nacht, heilige Nacht. Otroci so šli iz šole eno razrednice in peli pesem, ki so se jo naučili v šoli. Niti enega Nemca ni bilo med njimi, pa so peli nemško pesem. — Tudi petje je v koroških šolah nemško. Otroci naših šol celo slov. cesarske pesmi ne znajo peti, ampak samo Gott erhalte, Gott beschütze. Zgodilo se je celo, da je pri cesarski slavnosti v cerkvi, ko so pevci na koru odpeli slov. cesarsko pesem, naenkrat intoniral učitelj z otroci nemško cesarsko pesem. Na Koroškem otroci še cesarja ne smejo slaviti v slovenskem jeziku!

6. Cesar je prepovedal. Zgodilo se je to na Koroškem na neki nemški s Schulvereinovo podporo zidani šoli. V šolo hodi par nemških otrok, drugi pa so otroci nemškutarskih tržkih staršev in slovenski otroci iz okolice. V šoli se poučuje samo nemško, tudi v I. razredu, le veronauk, deloma tudi slovensko. A otroci pri veronauku ne smejo imeti slovenskih knjig. Parkrat je slovenskim otrokom razdelil katehet slov. katekizme, a vsakokrat jih jim je učitelj zopet pobral češ, to je nemška šola! In noben ugovor, noben rekurz ni nič pomagal. Vendar učitelji niso mogli zabraniti, da se ne bi ustmeno veronauk poučeval tudi v slov. jeziku. Nekoč pa si izmisli učitelj — bilo je že v vojnem času — imeniten naklep, s katerim je hotel na en mah slovensčino popolnoma izriniti iz šole. Otroke je poučil, da je slovenski jezik v tej šoli nedovoljen, da je ne-

dopustno poučevati veronauk v slov. jeziku, da je to protipostavno. Veroučitelj pride v šolo, in takoj ko izpregovori slovensko besedo, mu začno otroci klicati, da ni dovoljeno slovensko govoriti, da je cesar prepovedal. Torej je raba slov. jezika nepatriotična, če ne celo veleizdajalska! Bili smo tedaj v drugem letu vojne, in ta okolnost daje zgornjim besedam poseben povdarek. Veroučitelj bi skoro prišel radi rabe slov. jezika na glas nepatriotična in imel je prav težavo, da je otrokom dopovedal, da o taki postavi ničesar ne ve, da je nemogoče, da bi cesar izdal tako prepoved. Saj je vendar slovensčina eden izmed državno priznanih jezikov in se na koroških srednjih šolah poučujejo celo jeziki naših državnih sovražnikov: laško, francosko, angleško, pa jih cesar vendar ne prepove. — Tako se pri nas izrablja celo cesarjeva oseba v svrhu zatiranja slov. jezika.

Na isti šoli so hujskali učitelji starše proti slov. katehetom s tem, da bo Schulverein odtegnil svojo podporo, ki jo je dal pri zidanju šole, če se bo krščanski nauk tudi slovensko poučeval. Starši naj torej katehetom »prepovejo« rabo slov. jezika v šoli, kajti sicer bodo morali sami plačati tiste tisočake, ki jim jih je daroval Schulverein.

Tako so na Koroškem mobilizirane vse sile proti slovenstvu. Kaj pomaga tu tistih par slovenskih besed pri krščanskem nauku dvakrat na teden, ko je pa sicer v šoli in zunaj šole vse nemško in protislovensko! Moč tistih, ki branijo slovensčino, je kakor piš vetra, ki na tekoči vodi pač vzbudi nekaj valov in hitrost teka zmanjša, a da bi voda ne tekla naprej, tega ne more učiniti. Kaj more posameznik proti taki oblastveni in neoblastveno organizirani sili? Tu je na mestu in edino odredilna le velika, korenita izprememba: uresničenje jugoslovanske deklaracije.

7. »Slovensko je grdo.« Ponekod na slovenskem Koroškem so učitelji, narodni odpadniki, otrokom prepovedali, da ne smejo med seboj slovensko govoriti. Ko gar so zalotili, da je v šoli ali tudi zunaj šole slovensko govoril, so ga neusmiljeno kaznovali. Zgodilo se je celo, da so otroku, ki se je »pregrešil« proti tej prepovedi, obesili na hrbet tablico z napisom: »Slovensko je grdo!« — (windisch ist schief). S tem napisom na hrbtu je otrok moral iti iz šole domov! Nemoralno barbarstvo početje! To vnebovpjajočo krivico so si drznili storiti slovenskemu jeziku sredi slovenskega ljudstva s pomočjo slovenskega otroka! Vse so si lahko dovolili, vesti niso imeli, trde kmečke ali delavske pesti, ki bi jim pokazala, da si prosto in zavedno ljudstvo ne pusti vsega dopasti, se jim ni bilo treba bati, in od zgoraj so imeli pričakovati za svoje barbarstvo le pohvalo in plačilo...

In v šoli so ti narodni izdajniki tudi otroke vzgajali za narodne poturice. »Otroci, učite se nemško, vindišarsko (!) je grdo, nemško je nobel,« tako so jih navajali k zaničevanju lastnega jezika in k oboroževanju nemščine.

Celo v učni knjigi (Nemško berilo, 3. del), ki se rabi na utrakvističnih šolah, stoji pesem: Deutscher Rat (R. Reinick), ki se jo morajo slovenski otroci učiti na pamet. V tej pesmi stoji tudi ti-le stavki:

Von altersher im deutschen Volke war
Der höchste Ruhm, getreu und wahr zu sein.
Du bist ein deutsches Kind, so denke dran!
Kind, Deutsche kämpften tapfer allezeit;
Du, deutsches Kind, sei tapfer, treu und wahr!

Na Češkem namestništvo ne dovoli, da bi se v šolskih (tudi nemških) knjigah govorilo o nemškem Dunaju, ampak le o avstrijskem Dunaju, koroška šola pa slovenskega otroka naravnost vzgojuje za renegata, ko ga uči: ti si nemški otrok!

Take so ljudske šole v slovenskem Korotanu. Ljudske šole! Res, ljudstvo jih je zidalo, ljudstvo jih vzdržuje, za ljudstvo so namenjene, pa niso ljudske. (Sicer je tudi napis »Ljudska šola« na šolskih poslopjih na Koroškem zelo zelo redek. Navadno se šopiri nad vrati napis »Volks-« ali pa celo »Rosegger-Schule«, če so dobila podporo iz Schulvereinovega Roseggerjevega fonda.) Saj se ne poučuje v njih v slovenskem ljudskem jeziku (pač pa »in der deutschen Volkssprache«), saj niso prikrojene tako, kakor zahteva ljudska korist in ljudska pravica. »Nemškutarske« ali »renegatske« šole ali ponemčevalnice bi se morale imenovati, to je njih bistvo in njih cilj. To so tovarne za izdelovanje renegatov. Ali pa »vsenemške«, nemško-aneksijskistične šole. Kajti kakor vsenemski hočejo anektirati cele dežele, tako imajo te šole namen, da anektirajo naše otroke za nemštvo, da jih ponemčijo.

stajajo gladka, puške, samokresi, strelji, organizacija proti napadam, vaje v orožju — vse to je pozabljeno. Profesor govori zopet o svoji stroki, književnik o svoji knjigi, slikar o svoji sliki, a trgovec in bankir o cenah blaga in kurzi. Ženske veselo čeblijo z gospodi. Zdi se, kot bi bila revolucija, umori in uboji zopet nekje daleč, daleč.

A jutri bodo morda sinovi teh mož in žen morali iti v boj, a stariši na posvetovanje, da odločijo usodo in bodočnost Finske. A matere bodo varovale dom in otroke in čakale na to, kar se ima zgoditi.

× × ×

Gremo po široki jasno razsvetljeni Esplanodi, glavni ulici Helsingforsa, iz katere je vidno široko morje, Baltik, pota Finske do severnih sosedov. Pričelo je mestni. Snežne plasti krožijo krog spomenika Runenberga na sredi Esplanade. Njihov divji vrtnec pokriva s širokim plaščem pesnikov kip, tako, da ne ločiš skoraj njegove vitke postave. Iz restavracije Apollo, katero obiskujejo po večini ruski vojaki, prihajajo skupine mornarjev in drugih vojakov ter gaziijo sneg v svojih temnorjavih plaščih, visokih čapkah na glavi in čevljih iz kožuhovine na nogah. Luč gori še v stari gubernatorski palači, kjer je padel pred časom Bobri-

kov od kroglice maščevalca. Rdeča garda si je izbrala tam svoj glavni stan. A v daljavi na morju vidiš nejasne konture ruskih vojnih ladij, dreadnoughtov, križark in torpednih rušilcev, cela mornarica, ki bi mogla celo brez pomoči iz Sveaborga s svojimi topovi razbiti celi Helsingfors.

Težki oblaki pokrivajo še nebo, na katerem se pričneta dvigati mlado solnce svobode Finske. Toda njegovi prameni so topli n v kljub vsem zaprekan pripravljajo mehki pomladni dih, ki je potreben Finski tako zelo po stoletju ruske zime.

»Široka možnost se odpira za svobodo Finske« — piše Hj. Procopé v eni svojih znamenitih razprav. — In domoljub in pesnik dodaje: Toda te možnosti moramo sami izkoristiti. Za vsako ceno moramo ohraniti močan notranji red. Jasno mora biti za nas, da ne smemo nobene privatne koristi, nobenega strankarskega ozira postaviti nad skupni cilj.

Dozdeva se, da je stremljenje po popolni svobodi previsoka igra. Toda ni drugega pripomočka. Ko gori streha, ne pomaga nič držati roke križem. V življenju vsakega naroda pride ura, ko se je treba pripraviti na velike stvari, ako se noče zgubiti vsega. Rešitev je samo v popolni svobodi...

Brez aneksij je danes parola. Tudi nasilno anektiranje v obliki zakonito in nezakonito organizirane germanizacije mora prenehati! Kar je našega, mora ostati naše, o sebi hočemo sami odločevati! Nemci naj odločujejo o šolah za svoje otroke, a o šolah za naše otroke hočemo mi sami odločevati!

8. Še 5 značilnih slučajev. Bilo je v II. razredu trirazredne ljudske šole. Katehet je zapisal na tablo slovensko besedo. Pokliče srednjedobrega učenca, ki že 4. leto hodi v šolo, naj jo prebere. Pa se izgovarja, da ne vidi na tablo. Na poziv, naj pride bližje k tabli, se ne gane. Zdj se začno drugi otroci oglašati, da dobro vidi, a da ne zna slovensko brati. Slovenec je, nemško zna brati, a slovensko ne!

Drugi slučaj. Slovenski otroci, ki so jim hoteli naročiti »Angelčka«, — najlažje razumljivi otroški list — so se izgovarjali, da ga ne marajo, ker ne znajo slovensko brati. Bili so to najboljši otroci, ki hodijo že četrto leto v šolo in bodo čez malo tednov vstopili v tretji razred. Pač poznajo slovenske pismenke, a nimajo nobene vaje v slovenskem branju, ne razumejo, kar berejo in nimajo veselja za slovensko branje. Uspehi utraktivne šole!

Tretji slučaj. Katehet je najprijaznejšemu učencu tretjega razreda naročil »Angelčka«. Na vprašanje, če ve, kdo bi ga še rad imel, je dal značilen odgovor: Ne vem, kdo bi še rad slovensko bral! — Slovenski otroci z veseljem bere nemške knjige, ki jih dobivajo iz šolske knjižnice (slovenske knjige se v šoli sploh ne izposojujejo, ker koroške ljudskošolske knjižnice slovenskih knjig sploh nimajo), a slovenska knjiga jim je tuja. Naravno, da tudi, ko odrastejo, rajši berejo nemške knjige in časopise in vdihavajo iz njih nemškega duha. Kar se je Janezek učil, to Janezek zna, in česar se ni učil, tega ne zna.

Četrty slučaj. Mlad koroški slovenski vojak — dve svetlini mu visita na prsih — je prišel na dopust. Ponudim mu vojaški koledarček Slovenski vojak. Pa ga odkloni, češ da ne zna slovensko brati. »To je nemogoče, mu odgovorim, saj ste hodili v šolo«. Res je hodil v utraktivno trirazrednico. »Kaj pomaga, ko pa ne zastopim,« je odgovoril. Kaj pomaga, če pozna črke, če pa nima nobene vaje v branju, če ne razume nobene besede, ki le malo presega omejeni besedni zaklad krajevnega narečja in vaško-domače govornice. V šoli se je naučil in pri vojakih izpopolnil, da zna dobro nemško brati, pisati in govoriti, a slovensko brati se v šoli ni naučil. — Njegov drugi odgovor me je vendar le pogrel. Več kot pol ure sva slovensko govorila, pa bi slovensko ne razumel. Vzamem »Domoljuba«, ki mi je bil ravno pri roki, in berem nekaj vrstic iz tega tako popularno pisanega lista. Pa res, najnavadnejši izrazi so mu bili španščina vas! »Pozorišče«, »ustava«, »zbornica« ... ni razumel, kaj to pomeni. Sicer ni čuda. Tudi Nemec se nauči pismenega jezika šele v šoli. A našega človeka so ogoljufali v šoli za njegov materni jezik. Povsod drugod je med starimi ljudmi več analfabetov kot med mladimi, pri nas pa stari ljudje bolje znajo slovensko brati kakor mladi. Manj šol je bilo tedaj, a šole so bile bolj slovenske.

Peti slučaj. Prišel sem v daljni celovški okolici v slovenskem kraju v gostilno. Na steni je viselo več nemških časnikov, le slovenskega nobenega. Pa vprašam, če nimajo slovenskega koroškega lista »Mira«. Pa se odreže natakarcica: Ah, kdo pa zna pri nas slovensko brati!

Koroška šola nosi veliko krivdo, da si marsikdo na slov. Koroškem rajši naroči nemški časopis kakor slovenskega, da se marsikdo rajši vpiše v nemško Jozefovo družbo kakor v slovensko Mohorjevo. Naravno je to, a kdor pozna naše razmere in naše šole, se temu ne čudi. Tudi se ne čudi nenaravnemu dejstvu, da koroški Slovenec piše celo o svojih intimnih zadevah v pismih in kartah v nemškem jeziku, da se vojaki in doma ostali v pismenem medsebojnem občevarju ne poslužujejo materne, marveč tujega nemškega jezika. — Skoro gotovo so v tem smislu in s tega vidika šteli koroške Slovence, ko so jih označevali po »občevarnem« jeziku, zato ni čuda, če jih je uradni in nemški »šimel« naštel samo 80.000!

9. V tretjem letu vojske. Nekje na Koroškem so priredili v 3. vojnem letu slovensko igro. Slovenka je bila namenjena k predstavi. Pa jo na potu ustavi nemškutarka in ji pravi: »Frau X., gehen Sie auch die Igra anschauen, gehen Sie auch zu den Serben?«

Kar je pri nas zavedno slovenskega, to velja nemškutarjem in nemškim šovinistom za srbsko, nepatriotično, veleizdajalsko. S Srbi so zmerjali ob izbruhu vojske zavedne Slovence. Ti ponekod niti na cesti niso bili varni in se jim je bilo bati, da jih nahujskani ljudje dejansko napadejo. Ti omejeni ljudje so mislili, da je

vse, kar ni nemško, tudi že neavstrijsko in protiaustrijsko in — sami izdajalci svojega naroda — so smatrali vsakogar za veleizdajalca, kdor ni hotel biti nemškutar. Označevati vsakogar za Srba, za sovražnika države, kdor je ostal značja in se je pokazal zavednega, Slovence, tega zastrupljenega orožja se poslužujejo že dolgo, se poslužujejo še zdaj.

Govor posl. Goslinčarja.

Dunaj, 1. marca 1918.

Poslanec Goslinčar je ob splošnem pritrujevanju ocenil vladno predlogo za oskrbo invalidov in dal tudi primeren odgovor gosposki zbornici na njene opazke v včerajšnji seji. Izvajal je:

Visoka zbornica Globoke rane je zasedala svetovna vojska. Rokodelstvo in kmetijstvo, trgovina, znanost, umetnost, vse je zanemarjeno. Pomanjkanje živila povsod. Vendar pa vsa ta zla prenašamo lažje kot pa pogled na invalide, ljudi, ki so izgubili v vojni zdravje, ude, oči ... Če je imelo človeštvo kdaj izpolniti kako dolžnost, jo ima sedaj. Skrb za invalide spada med najvažnejše naloge države in človeštva. Kdor je žrtvoval državi svojo deložnost, ima sveto pravico do preskrbe. Žalibog so se merodajni faktorji zavedli te dolžnosti v polnem obsegu šele po pritisku ljudskega zastopstva. Ker da bi mogel invalid, ki je 20—50 odstotkov delonezmožen, živeti z mesečno podporo 11 kron, je izključeno. Saj nas žalostna izkušnja uči, da se delodajalci branijo, sprejemati invalide v službo. In to ne samo zasebniki; čujem, da so v Idriji odklonili vzprejem invalidov za delo; tudi po c. kr. tobačnih tovarnah jih odklanjajo. Taki zgledi državnih oblasti morajo pohujšati zasebnega podjetnika. In vendar mora biti prva dolžnost države, da invalidom zopet preskrbi dela. Treba je ustanoviti strokovne šole za vse narodnosti in naučiti invalide dela, za kakršno so pač še sposobni. Ker vsi invalidi žalibog ne bodo več delazmožni. Nekatere je zadel usoda tako bridko, da se ne bodo mogli več sami preživljati kljub najboljši volji. Za te mora država skrbeti v prvi vrsti. Ali ni grozna misel, ali ni sramota za državo in takozvano boljšo družbo, če bi bili ljudje, ki so zanjo napol izkrvaveli, za plačilo za svoje bridke žrtve — berači. Zato se mi zdi vsota, ki je odmerjena za to kategorijo invalidov, prenizka. Hotel sem predlagati večji znesek, a sem to opustil, ker se je bilo bati, da s tem pride vsa predloga v nevarnost.

A še te skromne rente za invalide se jim priznajo dostikrat šele po dolgem čakanju in mučnem preiskavanju. Invalid iz kmetskega, obrtnega ali delavskega stanu navadno nima nikakega premoženja (poslanec Hladnik: In nikake protekcije!). Živi iz roka v usta. Zato je potrebno, da se ta procedura priznanja invalidne rente pospeši. Tak revež pride bolan domov in pomnoži samo število članov rodbine, ki se že itak težko preživijo, za eno osebo, dočim se dohodki rodbine zmanjšajo za preživnino. Zato naj se preživnina rodbinam domov vračajočih se invalidov ne ustavi.

Važen je tudi način, kako se določa višina invalidne rente. Jaz sem proti temu, da stopnjo invalidnosti določajo samo vojaški službeni zdravniki. Saj so znani slučaj, da so vojaški zdravniki uvrstili v marškompanije osebe, ki so morale čez kratek čas v bolnico in v grob. Zato naj določajo stopnjo invalidnosti neodvisni zdravniki. Invalidi naj imajo tudi pravico pritožbe proti odmeri stopnje invalidnosti. Priporočam naj se jim tudi pravica, da si izvolijo zdravnika, ki bo zastopal njihove interese.

Te pomanjkljivosti ima predloženi zakon. Priznati mu pa moramo, da je mnogo boljši kakor prejšnje odredbe.

Pri tej priliki se dotaknem tudi vprašanja, ki je s predmetom današnje razprave v zvezi, to je delavnost komisije za prizivnine. Država prizna rodbinam vpo-klicanih preživinski prispevek; kako pa se ta določa in nakazuje, je stvar zase. Avstrijska birokracija hodi tu večkrat prav po polzevo. Po 6 do 10 mesecev čakajo včasih rodbine na izplačilo preživnine.

Tudi uradniki pri okrajnih glavarstvih se ne obnašajo redno primerno napram osebam, ki prihajajo v zadevah preživnine. Znani so nam prav surovi nastopi. Nočem imenovati nobenih imen. Upam, da se bodo te napake odstranile; saj možu na fronti ne more biti vseeno, kako se ravna doma z njegovimi ljudmi.

Ni v redu, če sede v deželni komisiji za preživnine iste osebe kot v okrajnih komisijah. Tak slučaj imamo v Ljubljani. Nikdo ne more nastopati kot prizivna oblast glede odločitve, pri kateri je sam sodeloval.

Vendar pa pomeni nova predloga v celoti velik napredek v preskrbi invalidov in bomo glasovali zanjo.

Končno pa še nekaj, o čemur so govorili danes tudi že drugi govorniki: v naši gosposki zbornici so se govorile stvari,

ki jih ne moremo vtakniti mirno v žep. Gospodje, ki zastopajo sami sebe, hočejo nastopati kot sodniki nad poslanske zbornice. Ti gospodje so v avstrijski politiki vedno igrali tako vlogo, da so onemogočali poravnavo in mir med narodi. Vedno so nastopali proti pravicam Slovanov, teh državljanov druge vrste. Danes nas pa hočejo učiti patriotizma. Kje je patriotizem? Tam, kjer vlada red in pravica! Kdor tepta pravo z nogami, ni patriot! Mi jih ne smatramo resnim, ker nikogar ne zastopajo. (Dr. Pogačnik: Pač! Vojne oderuhe! Vojno industrijo!) Iz krvi so si kovali denar.

Mi nismo zato, da bi se nadaljevala prokleta vojska na naš račun. Od početka smo bili proti vojni. V teku treh let in pol je doprinesel naš narod največje žrtve v tej vojni. To dokazuje statistika. (Dr. Korošec: Kranjski polk šteje 17 ima 17.000 mrtvih.) Zato pa delamo mi na to, da se vrne mir, in ne netimo vojne, kot se je to zgodilo včeraj v gosposki zbornici. Kdor ni za mir, tudi ni avstrijski patriot. (Zivahno odobravanje. Govorniku čestitajo.)

Interpelacije Jugoslovanskega kluba.

Poslanec Roškar, dr. Benkovič in tovariši so vložili na prehranjevalnega ministra naslednjo interpelacijo:

Rekvizicije se vrše tako neenakomerno, da se številni posestniki upravičeno pritožujejo. Skoro vsakih 14 dni nove rekvizicije, neprestano prikrajševanje živila čisto naravno povzročajo popolno nezaupanje prebivalstva do vlade in je tirajo naravnost v obup. To se godi posebno v tistih občinah, kjer izvršujejo svojo službo ljudstvu sovražni komisariji in vojaki. Naravnost vnebovpijoče so tozadevne tožbe prebivalstva na Spodnjem Štajerskem.

Že prihod 7 ali več oboroženih vojakov pod vodstvom političnega komisarja zelo razburi in prestraši žene, ki so skoro povsod same doma, tembolj ker na podlagi pretiranih cenitev vzamejo preveč in ne puste niti za seme potrebnega žita.

Ali ni lahko umevno, da prebivalstvo vsled te negotovosti, strahu, razburjenja in nezaupanja kakor tudi iz nagona do samohranitve posega po prepovedanem sredstvu skrivanja?

Tako se je pripetilo, da je v kraju Benedički vrh rekvizicijska komisija pod vodstvom nekega davčnega upravitelja z najubožnejšimi prebivalci tako postopala, da so vsi prebivalci prihiteli skupaj, vendar pa niso vedeli nobenega sveta proti strahovladi imenovanih. Neka deklica si je dovolila stopiti do komisije s prošnjo, naj se vendar usmili nedolžnih otrok in jim pusti živila, sicer morajo poginiti, komisija pa jo je surovo zavrnila in ji zagrozila, da jo bo vrgla ven. Stradajoči otroci so prosili za kruh, katerega so jim brezobzirno do zadnje drobtine pobrali.

Enaki pojavi so se odigrali po številnih občinah Spodnje Štajerske. Komisijski organi so pretili ljudem, da bodo prihodnje tedne izvedli temeljite preiskave rekvizicije in da bo vsakdo pod prisego moral izročiti vse zaloge komisiji.

Skušnija uči, da so bile pri merodajnih organih in oblastih, bodisi od prizadetih posestnikov ali poslancev izročene prošnje, da puste potrebno žitno seme, brez uspeha. Vsled tega se bo letos veliko manj sejalo in seveda tudi manj pridelalo. Kmetstvo prebivalstvo je zgubilo vse veselje do življenja in dela, ker niso z nobenim drugim stanom tako grdo delali. Upanja na skorajšnji konec vojne ni, prav tako ni upanja, da bi se vrnili poljedelski vojaki, ki so skoro vsi na fronti.

Kaj preostaja doma ostalim ženam, otrokom in starčkom, če tudi pri c. kr. vladi ne najdejo varstva in so izpostavljeni preganjanju in šikanam njenih organov?

Zato podpisani vprašajo poljedelskega kakor tudi prehranjevalnega ministra:

1. Kaj misli ukreniti, da se konča strahovlada nad kmetstvom prebivalstvom in da bodo oblastveni organi postopali s prebivalstvom obzirno in pravično?

2. Na kak način mislite pri vpoštevanju vseh obstoječih ovir zagotoviti pomladansko obdelovanje polja in preskrbo prebivalstva z živilom? (Slede podpisati.)

Balfour za nadaljevanje vojske.

London, 28. februarja. (Kor. urad.) V angleški poslanski zbornici je izjavil liberalni Holt: Kancler grof Hertling je očitno sprejel štiri temeljna mirovna načela, ki jih je bil stivil Wilson. Zahteva, naj se kategorično odgovori sledečim vprašanjem: Ali pritrjuje angleška vlada izražnim načelom? Ali soglašajo naši zavezniki z njimi? Če soglašajo, ali namerava vlada kaj ukreniti in, ker so glede na načela vse stranke edine, preiskavati, če ni mogoče soglasanja konkretno uresničiti? (Z drugimi besedami: Če ni mogoče skleniti mir. Op. ur.) — Balfour je odgovarjal sledeče: Holt sodi, da se je mogoče glede na Hertlingov govor pogajati, ker da je sprejel

štiri Wilsonove predloge. Wilson bi bil sam prvi, ki bi rekel, da bi moral jaz v zbornici povedati, da z njegovimi štirimi predlogi popolnoma soglašam. Glede na Poljsko je Balfour rekel: Sodim, da je Holt napačno tolmačil silno važno izjavo grofa Czernina o Poljski. Holt je govoril tako, kakor da bi grof Czernin res želel, da se staro kraljestvo, v kolikor je bilo res Poljsko, zopet neodvisno obnovi. Sodim tako-le: Nemogoče je, da bi popolnoma izpeljali tako negotovo politiko, če se ne vrne Poljski tista država, katero ji je ob delitvi ali kasneje odtrgala Nemčija, v kateri povečini Poljaki stanujejo.

Pečal se bom zdaj s stališčem, ki ga je zavzel Hertling glede na Wilsonova štiri načela. Glede na Alzacijo-Loreno je umljivo, da sodi Nemec drugače, kakor Francoz, a ne morem si predstavljati nobenega moža, ki govori o resnično proučenih načelih, a obenem izjavlja, da alzaško-lorenškega vprašanja ni.

Drugo veliko načelo je, da se z narodi in z deželami ne sme barantati od enega gospostva k drugemu, kakor da bi bili naši sužnji. Pred kratkim šele se nam je nudil jasen zgled, kako si Hertling praktično to načelo tolmači. Holt prav dobro zna, da je Nemčija, ko so se določale meje Ukrajini, novi republiki izročila ozemlja, o katerih se ne more dvomiti, da so poljska. Posledica: Poljaki so postali tako ogorčeni, da se bodo določene meje očitno izpremenile.

Kar se tiče tretjega načela, je Hertling rekel, da je nauk o ravnotežju več ali manj zastarel. Rekel je, da je Anglija zelo podpirala nauk o ravnotežju držav in da ga je vedno izrabljala za to, da se je povečevala. S takega vidika razpravlja o tem vprašanju, ni zgodovinsko. Naša dežela se je vojskovala enkrat, dvakrat in trikrat za ravnotežje velesil. Ker smo se vojskovali za ravnotežje, smo omogočili Prusiji, da je zopet postala neodvisna. Nemškemu državniku slabo pristaja, če prezira hvaležnost, katero nam je za naša stremjenja dolžna. Trdim še več: dokler ne bo spadal pruski militarizem k prikazni minulosti, dokler tega vzora, ki si ga vsi želimo, ne dosežemo, ne bo posloval mednarodni sodni dvor z izvrševalno močjo, ki bo tako močnemu, kakor slabemu jamčil, da bo lahko živel v varnosti. Dokler ne pride ta čas, ne bo mogoče, da bi mogli prezreti akcijsko načelo, ki tvori temelj ravnotežju moči. Če grof Hertling dejansko načelo o ravnotežju velesil smatra za zastarel vzor mednarodne državne umetnosti, mora svoje sodržavljane prepovoriti, da se odpovedo politiki pohlepa po gospostvu, ki v sedanjem trenutku zatemnjuje svet.

Četrto načelo, ki ga je Wilson razglasil, zahteva, da se morajo v vsaki mirovni pogodbi upoštevati koristi prizadetih narodov. Tri dežele naj bi se Turčiji vrnile. Ali res Holt sodi, da bi se ozirali na koristi prebivalcev Armenije, Palestine in Mezopotamije, če bi jih vrnili Turčiji? Ali bi se upoštevale sreče in koristi prebivalstva, če bi bila Turčija osvojila Egipt? Če bi Nemci mogli, bi uničili neodvisnost Arabcev, Palestino, središče tako važnih koristi, bi zopet podjarmili tistim, ki so skozi stoletja opustošili, kar se je zgodilo z vsemi deželami, ki jih tlačijo turško gospostvo.

Nemci prodirajo baje v Rusiji s človekoljubnim namenom, zdi se, da hoče nemška politika na vzhodu zabraniti grozodejstva in opustošenja in da izvaja vojaške operacije le iz človekoljubnosti. A na zahodu izvaja nemška politika le grozodejstva in opustošenja; z nogami ne tepta le črke, marveč tudi duha pogodb, da celo duha človekoljubja. Zakaj razločuje med Belgijo in deželami ob Vzhodnem morju? Drugače si tega ne morem pojasniti, kakor tako-le: Nemčija zasleduje svojo politiko trdovratno; svoj smoter izpreminja le v toliko, v kolikor svojo politiko upravičuje. Če želi zahrbtno napasti Belgijo, pravi, da je to zahtevala vojaška potreba; če želi, da zasede Kursko, se izgovarja, da je to storila iz razlogov človekoljubja in ker hoče zabraniti zločine in opustošenja. Z ozirom na to dejstvo ni mogoče, da bi ta človekoljubna veroizpoved in izjave o mednarodnem pravu dobila priznanja in spoštovanje pri narodih: Odkritosrčno pripoznavam, da sem popolnoma nesposoben slediti v takih slučajih nemškemu nazoru. Ne morem umevati, kako more vstati kak mož in reči v državnem zboru, kakor je to storil grof Hertling, da je vojska, kakršno vodi Nemčija, obrambna vojska. Velika zmota je, če se misli, da pomenja nemški militarizem le gospostvo osamljene vojaške kaste, nasprotno: pretežni del prosvetljene Nemčije zasleduje premišljeno smoter, da uporabi vsa mogoča vojaška in gospodarska sredstva, s katerimi bi rada dosegla tisto nadvladajoče stališče, ki ji po njenem nazoru gre. Ako smisel teh stavkov natančneje premislimo, se boste prepričali, da ta obrambna vojska pomenja tako vojsko, s katero se povečava nemško ozemlje in gospodarsko zagotovi taka gospodarska politika, ki kak drug narod zveže v gospodarske spoone v korist Nemcev.

Balfour je nato naglašal: Povsod, kjer je britska država kolonizirala, umalopoštevala ne prostosti, ne krajnih koristi in ne krajne kulture, a Nemčija je hodila in hodi vedno po drugačnih potih. Zasedovala je odločno častihlepnejšo politiko, kakor vsak drug narod. Absurdno bi bilo, če bi se na čim nemške ekspanzije primerjal s sedanjim angleškim načinom. Mirno prenesemo kritiko grofa Hertlinga.

Zaslepljena strast, ki sodi, da ni le velik krog, marveč da mora ves ostali civilizirani svet ležati pod njenimi nogami, otežkuje diplomatska pogajanja, ki uvajajo mir. Pogovori so potrebni, a kako naj se izvedejo zdaj, ko obsega govor grofa Hertlinga maksimum nemških koncesij? Ali poslanec res sodi, da se more grof Hertling pogajati, če bi mogel sedeti z Rumunijo skupno pri spravi mizi? Ali poslanec res misli, da se more doseči sporazum? Ali ne sodi, da bi bilo huje, če bi se needino pogajali, kakor da se sploh ne pogajamo? (Nekateri člani kličejo: Ne! Ne!) Dobro! Saj jaz sem o tem trdno prepričan. Kakor sodim in prosim zbornico, naj upošteva moje besede: pogajanja, ki bi jih pričeli, ne da bi pričakovali srečnega izhoda, bi tvorila največji zločin proti bodočemu miru. Govorniku, ki je zadnji govoril, zato ne morem pritrjevati; najpristnejše zato pričakujem tistega dne, ko se bo res mogoče pogajati, a pogajanja morajo pripraviti izmenjave nazorov. Zelim si tistega dne, a, kakor sodim, bi miru, ki mi je srčna zažveka, škodovalo, če bi mislil ali če bi druge osrčeval v misli, da bi komu koristilo, ako bi uvedli osebne ali ustmene pogovore prej, dokler ne moremo upati, da dosežemo splošno edinost, dokler ne bodo državniki vseh dežel pritrjevali velikim smerom rešitve, ki — ko moje srce to najsvetejše želi — privede do končnega miru svetu, ki je tako globoko razruvan.

Politične novice.

+ Jugoslovanski klub koroškimi Slovencem. Dunaj, 27. svečana. Slovenski Korošci, brez strahu v boj za našo deklaracijo, ki stoji na popolnoma zakoniti podlagi. Vsako oviranje takoj naznaniti! Jugoslovanski klub: Dr. Korošec.

+ Dr. Korošec odpotoval v Zagreb. Dunaj, 1. marca. Danes je odpotoval predsednik Jugoslovanskega kluba v Zagreb, kjer se bodo vršila posvetovanja zaradi ustanovitve jugoslovanskega bloka in jugoslovanskega narodnega sveta.

+ Reforma ustave. Dunaj 1. sušča. V današnji seji načelnikov strank je napovedal dr. pl. Seidler reformo ustave. Predlagal je, naj se izjavijo stranke, ali naj razpravljajo o ustavi ustavni odsek, ali pa poseben odsek, sestavljen iz članov obeh zbornic. Dr. Korošec in Stanek sta izjavila, da bosta poročala svojima kluboma.

+ Glasovanje o proračunskem provizoriju. Prihodnji torek se prične zopet proračunska debata in v četrtek, dne 7. marca bo glasovanje. Tako je sklenila današnja seja načelnikov strank.

+ Nemško sodišče v Trutnovem padlo v vodo. Dunaj, 1. sušča. Vsenemška korespondenca poroča, da je preklical dr. Seidler obljubo nemškimi poslancem glede ustanovitve nemškega sodišča v Trutnovem. Ministrski predsednik je o tem obvestil Čeha, ki so umaknili svoj tozadevni nujni predlog.

+ Nemški nacionalci proti Lammaschu. Odbor nemško-nacionalne zveze je imel sejo, v kateri so sklenili sledečo resolucijo: Nemško-nacionalne stranke poslanske zbornice obsojajo naziranje, katero je izvajal dvorni svetnik Lammasch v gosposki zbornici o razmerju monarhije do nemške države in o miru in mu izrekajo najhujše ogorčenje.

+ Češka demonstracija proti dr. Pattaju. V včerajšnji seji poslanske zbornice je med govorom poslanca Hartla, ki je soglašal z izvajanjem dr. Pattaja v gosposki zbornici, zaklical češki poslanec Kalina: »Pojdite v strelske jarko, Vi morilec! Sramota je, da soglašate s Pattajevim govorom. Neverjetno, da danes še kdo upa podpirati take aneksijske govore.« Poslanec Exner (Čeh) je dejal: »Pattaj je izdajalec domoljubne stranke!« Kalina: »V času, ko stojimo pred lakoto, ima take govore!« Pri teh besedah je Kalina pokazal skledo s krompirjem, ki je bil nevžiten in dejal: »To tu pomeni danes glavno hrano prebivalstva!« Poslanci so hoteli k govorniški odru in ogledovali krompir. Češki poslanec Lissy je prijel skledo in jo postavil na mizo ministrskega predsednika. Na migljaj podpredsednika Jukla je zbornični sluga vzel skledo, jo nesel k podpredsedniku in na to poslancu Kalini nazaj.

+ Aprovizacija delavstva v Pragi. Dne 28. februarja je bila pri cesarju v Badnu štirčlanska deputacija praških delodajalcev in delojemalcev zaradi aprovizacije delavstva v Pragi in okolici. Deputacijo je vodil predsednik praške industrijske zveze, ki je imel nagovor na cesarja in mu izročil spomenico. Cesar je obljubil, da bo spomenico natančno proučil.

+ Gosposka zbornica je v svoji seji 1. t. m. v drugem oziroma tretjem branju sprejela naslednje predloge: zakonski načrt o izbrisu kazni, zakonski načrt o odškodnini po krivici obsojenim osebam, zakonski načrt o kovanju 25- in 50vinskih novcev ter izdaji 5kronskih bankovcev in zakonski načrt o bratovskih skladnicah.

+ Politična oblast preganja deklaracijo. Iz dveh krajev velikovškega okrajnega glavarstva se nam poroča, da so orožniki iskali — podpisov za deklaracijo in so jih od nabiralcev zahtevali. V enem slučaju so se sklicevali na »tajni nalog« politične oblasti. Opozarjamo, da ima navadno pravico do hišnih in osebnih preiskav le sodišče, toda tudi sodišče mora prizadetemu za vsako preiskavo dostaviti pismeno povelje z navedbo vzroka. Le v slučaju — kake nevarnosti se smejo preiskave izvršiti tudi po uradnih varstvenih oblastih, preiskovalec pa se mora ravnati kot izkazati s pismenim nalogom na navedbo vzroka. Noben »tajni nalog« ne zadostuje. Ker pa je deklaracija popolnoma lojalna zadeva, zato je namen politične oblasti prozoren, namreč prestrašiti naše ljudi. Politična oblast se seveda boji glasov ljudstva; ljudski glas bo najbolje ovrgel laži naših nasprotnikov, kako da smo Slovenci zadovoljni s svojimi tlačitelji. Nabiranje podpisov za deklaracijo je petičijska pravica vsakega državljanca, ki jo jamči državni temeljni zakon. Vsako vmešavanje politične oblasti pa se nam nam nemudoma sporoči z vsemi okolnostmi. Bomo že skrbeli, da bo konec tej tudi čisto »koroški posebnosti«.

+ Grobovi v Poljski. Kakor poročajo varšavski listi, so našli na rusko-poljskem ozemlju 980.000 vojaških grobov na 1800 pokopališčih.

+ Državni prispevek za draginjske doklade ljudskošolskemu učiteljstvu. Pododsek proračunskega odseka, sestojč iz 6 članov, v katerem zastopa jugoslovansko učiteljstvo posl. dr. Verstovšek, se je pogajal ta teden z vlado glede državnega prispevka. Načelno se je pogodilo, da se podeli za l. 1918. učiteljstvu draginjska doklada v meri štirih nižjih razredov državnih uradnikov. Pododsek se posebno trudi, da bi potom zakona prisilil razne dežele, da bodo enakomerno nakazale učiteljstvu doklade. Od tega bode tudi odvšen državni prispevek. Dne 28. svečana je bilo v parlamentu posvetovanje učiteljskih zastopnikov vseh narodov — zastopani niso bili samo Jugoslavlani, katerih interese pa je zastopal posl. dr. Verstovšek — s pododsekom. Splošno se je izražala zadovoljnost s predlogo, ki jo je predložil vladi pododsek. Če ne bo posebnih ovir, bo prihodnji teden proračunski odsek rešil to vprašanje.

+ Podržavljenje okrajnih šolskih nadzornikov. Naučni odsek državnega zbora je zadnji teden začel razpravljati o podržavljenju okrajnih šolskih nadzornikov. Vlada se je načelno izrekla za podržavljenje. Odsek je sklenil načelne točke, ki se morajo sprejeti v zakon. Posebno se je reševalo vprašanje, kakšno učiteljsko osebo se naj pripušča v nadzorništvo. Socialni demokrat Glöckel, bivši učitelj, zagovarja stališče, da se pripustijo le učitelji ljudskih in meščanskih šol, dočim je zastopal posl. dr. Verstovšek mnenje, da se nadzorniki imenujejo v prvi vrsti iz krogov ljudsko in meščanskošolskega učiteljstva ter iz osebja, nastavljenega na učiteljskih; toda odločno zavrača, da bi se potom zakona oduzela drugim srednješolskim profesorjem, ki se bavijo s šolstvom in so strokovnjaki v ljudskošolskih zadevah možnost, posvetiti se temu velevažnemu poklicu. Naučni odsek je sprejel z veliko večino to načelo.

+ Interpelacije in nujno vprašanje Jugoslovanskega kluba. V seji dne 28. svečana je vložil Jugoslovanski klub sledeče interelacije: 1. Interpelacije poslanca dr. Korošca in tovarišev, ker se udeležujejo c. kr. politične oblasti in sodnije na Koroškem agitacije proti jugoslovanski deklaraciji z dne 30. maja 1917. 2. Interpelacije poslancev dr. Korošca, dr. Ravniharja in tovarišev na celokupno vlado radi preganjanja urednika V. M. Zalarja. 3. Interpelacije poslanca dr. Verstovška in tovarišev na ministrskega predsednika glede postopanja revizijskega organa Zanggerja napram slovenskemu prebivalstvu. Zangger je slovenski renegat iz Celja. Svoja potovanja rpi revizijskih zlorablja v ta namen, da hujska ljudstvo proti slovenski duhovščini (»die windischen Pfaffen«) in slovenskim odvetnikom. Poleg tega plaši ljudstvo z grožnjami, kaj vse bo še rekviriral, čeprav nima seveda zato nobene pravice, in da obrekuje duhovščino (n. pr. župnika Medveda), kake zaloge živil ima. Zato vprašajo interelanti ministrskega predsednika: 1. Ali je ekselencia ministrski predsednik pripravljen, dati namestništvu v Gradcu ukaz, da se odpuste iz službe vsi nemško-nacionalni strankarji in renegati, ki nastopajo kot organi namestništva na Spodnjem Štajerskem, in da se nastavijo za slovensko ozemlje slovenski uradniki? 2. Ali je pripravljen odrediti, da se Zangger kaz-

nuje za zlorabo pri uradnem poslovanju? — Poslanec dr. Lovro Pogačnik je vložil nujni predlog za podporo pogorelcem v Novi vasi pri Blokah. — Poslanec dr. Rybář in tovariši vprašujejo ministrskega predsednika, ali se bo res udeleževala ogrska vlada mirovnih pogajanj z Rumunijo. Listi poročajo, da odpotujeta k mirovnim pogajanjem v Bukarešt poleg zastopnikov celokupne monarhije tudi ogrski ministrski predsednik Welterle in trgovski minister Szterényi, češ, da mir z Rumunijo posega v ogrske interese. Ogrom se je že itak prepustilo zasedeno ozemlje Srbije. (Pred nedavnim časom je Jugoslovanski klub intereliral radi načina, kako Ogr v ubogi deželi gospodarijo. Op. por.) Avstrija je na sklepu miru z Rumunijo interesirana prav posebno vsled pomanjkanja žita in petroleja. Zato vprašajo interelanti: Ali odgovarja dejstvom, da odpošlje ogrska vlada posebne zastopnike k mirovnim pogajanjem z Rumunijo? Ali bo storila avstrijska vlada isto in sicer v obliki, da se zastopniki narodov udeležijo pogajanj? Ali je vlada v slučaju, da tega ne bo storila, pripravljena, navesti zato vzroke?

+ Izjalovljeni nastopi koroške deželne vlade napram podpisovanju jugoslovanske deklaracije. Pretekli teden so prihajale s Koroškega Jugoslovanskemu klubu obvestila o dogodkih, ki so res mogoči le na Koroškem. Orožništvo je začelo iskati nabiralce podpisov za jugoslovansko deklaracijo in hotelo nastopiti celo proti posameznikom, ki so podpisali »veležidajsko« izjavo. Od nabiralcev so zahtevali podpisovalne pole, seveda brez uspeha; oproščeni od vojaške službe so grozili, da bodo morali k vojakom, če podpisajo. Naj opišemo v velikih potezah samo en slučaj! V Smihelu pri Pliberku sta dva orožnika dne 23. svečana 1918 izvršila sobno preiskavo pri kaplanu Pavlu Grilu in župniku Jožefu Vintarju; iskala sta pole s podpisom za jugoslovansko deklaracijo. Izkazala sta se z ukazom okrajnega sodišča v Pliberku. Nato je dobil kaplan Gril povabilo k sodnji, češ da se je pregrešil proti § 58 c (veležidaj) in 65 a (ščuvanje proti državni oblasti). Pritožbe so prihajale tudi od drugih. Načelnik Jugoslovanskega kluba je vzel stvar energično v roko in protestiral proti opisanemu postopanju pri ministrskem predsedniku dr. pl. Seidlerju in notranjem ministru grofu Tögenburgu. V četrtek 28. februarja je sporočil ministrski predsednik, da je vse preganjanje nabiralcev podpisov ustavljeno potom brzobjavnega naročila predejenim oblastim na Koroškem. — Tisti, ki se bo prijel sedaj za nos, je deželni predsednik na Koroškem. Od tam so prihajala tajna naročila orožništva. S Koroškega prihaja še druga značilna vest. Kot znano, preiskuje posebna c. kr. komisija protizakonitosti, ki so jih izvršile državne oblasti med vojno na avstrijskem jugu. Ljudje, ki so se jim godile krivice, so povabljeni, da izpovejo svoje dogodke. Oblastva pa so začela sedaj preganjati ljudi radi teh izpovedb. Naša delegacija na Dunaju je seveda ukrenila proti temu primerne korake.

+ Interpelacije Jugoslovanskega kluba. V seji dne 1. sušča 1918 je vložil Jugoslovanski klub interelacijo radi krivice pri c. in kr. pešpolku št. 22 (Dalmatinci) in radi preganjanja Ljubimira Musanića iz Vrgorca v Dalmaciji. Moža so bili brez vzroka aretirali, zaprli v Mostaru v smrdečo prenapolnjeno podzemeljsko luknjo, ga tepli z biči in nato zaprli v proslulo kaznilnico v Aradu. Zaprt je bil od 18. avgusta 1914 do 15. januarja 1915. Izpustili so ga, ne da bi ga bili obdolžili kakega konkretnega kaznjivega dejanja. Mož je bil že v zaporu dva meseca bolan vsled slabe hrane, neznosnega smrada in nalezljivih bolezni v kaznilnicah; domov vrniti se je ležal tri mesece in je še sedaj skoro nezmožen za vsako duševno in telesno delo.

+ Ogrska volilna reforma. V ogrskem državnozbornem odseku za volilno reformo je stavil grof Julij Andrássy predlog, naj se z ozirom na to, da se danes ne ve, kako se bo v bodoče razvijalo vojaštvo, določi, da naj se v gotovem času (na primer čez deset let) namesto dovršene vojaške službe zahteva dovršitev 6. razreda ljudske šole. — O geslu samoodločbe narodov je rekel, da je to teorija, ki je bila izmišljena samo v ta namen, da bi »Avstro-Ogrska uničila«.

+ Protest sv. očeta. »Information« poroča iz Rima: Papež je naročil kardinalu državnomu tajniku, naj poblasti nuncija v Monakovem, da protestira radi novih letalnih napadov na Padovo in Benetke.

+ Srbska skupščina na Krfu. Dne 25. februarja je pričela zborovati na Krfu srbska skupščina. Navzoči so bili vsi poslanci in člani kabineta. Preds. A. Nikolić in podpreds. Lazarević sta odstopila. Skupščina je na predlog drugega podpredsednika poslala vojski brzojavko, v kateri se ji zahvaljuje za njeno hrabro vedenje. Nato je skupščina sprejela zakonski načrt, s katerim se proglašajo vse kupne in prodajne pogodbe, izvršene v Srbiji za časa

sovražne okupacije, za neveljavne. Sprejet je bil tudi zakonski načrt glede podpor prebivalstvu v zasedenih krajih Srbije.

+ Srbska kabinetska kriza. »Havas« poroča s Krfu (28. m. m.): V seji srbske skupščine je odpadlo pri volitvi predsednika na kandidata vlade Gjoko 54, na kandidata opozicije pa 50 glasov. Radi male večine štirih glasov je Pasić s svojim ministrom odstopil.

+ Repington za poseben mir z Avstrijo. »Corriere della sera« poroča iz Londona: Polkovnik Repington je pričel nastopati za poseben mir z Avstrijo. Pod psevdonimom »Archileus« je objavil v nekem angleškem listu članek, ki napada Italijo. Pravi: Italija je izgubila bitke, z njimi je pa tudi izgubila vso svojo vojaško važnost. Škoda je bilo, ker so čete pošiljali v Italijo. Z Avstrijo naj uvedejo mirovna pogajanja.

Vojna poročila.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 1. Uradno: Zahodno ob Bren-te se je izjalovil sunek Italijanov. — Ker so vlada in prebivalci posebno zadnje dni nujno zahtevali pomoči, so vkorakale večeraj čete maršala barona Boehma-Ermollija na Podolsko, da mirno posredujejo; prišle so do črte Nowosielica-Hotin-Kamjennec Podolski. Oddelki, ki prodirajo ob železniških progah in važnih cestah, morajo, tako se jim je naročilo, skrbeti za mir in red in zavarovati trgovinska pota, ki jih za uvoz potrebujemo. Orožje je položilo dozdej skoraj 10.000 Rusov; zaplenili smo znatne množine streliva, voz in železnškega blaga.

Načelnik generalnega štaba.

NEMSKO URADNO POROČILO.

Berlin, 1. Veliki glavni stan: Zahodno bojišče. Bojna skupina bavarskega kraljeviča Rupreta. Izjalovili so se napadi angleške pehote, ki jih je podvzela ponoči severno od Poel-Capelle po močnem obstreljevanju. — Na ostali bojni črti so streljali s topovi; v manjšem obsegu so tudi poizvedovali. Nek oddelki se je vrnil od napada, katerega je izvedel zahodno od La Fere čez prekop, z nekaterimi ujetniki. Sovražni zračni napad na Kortryk je povzročil znatne izgube med belgijskim prebivalstvom.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča. Napadalne čete so vdrle pri Chavignonu v sovražne jarko, kjer so ujele 10 Američanov in nekaj Francozov. V ranih jutranjih urah so se pričeli v nekaterih odsekih v Champagni bojevati.

Vzhodno bojišče. Naše čete, ki so prodirale ob ukrajinski severni meji proti vzhodu, so prišle do Dnjepra. Pri Rječici so trile na močno utrjeno mostišče, katerega je sovražnik branil; navalili smo na mesto in kolodvor ter ju vzel, ujeli smo več sto mož. V Moziru smo zaplenili pripijsko brodoge: 6 oklopnih čolnov, 35 motornih čolnov in 6 bolniških čolnov. Pri Faskovu in Kozatnu smo prišli do železnice Kijev-Zmerinka. — Nemške čete so hitele pomagati poljskim legijonšem, ki so se zapletli jugozahodno Starokonstantinova v boj s premočnim sovražnikom: skupno smo sovražnika porazili.

Avstrijske čete so vkorakale v širokih odsekih severno Fruta v Ukrajino; pozvali so jih na pomoč ukrajinska vlada in prebivalstvo proti sovražnim tolpom.

Italijansko bojišče. Podnevi so se na obeh straneh Bren-te močnejše borili.

Z macedonskega bojišča nič važnega. Ludendorff.

Nemško večerno poročilo.

Berlin, 1. marca zvečer. V Champagni in med Mozo ter Mozelj smo z uspehom izvajali manjša podjetja.

Z drugih bojišč nič novega.

Novice z zahodnega bojišča.

Italijanski poštni minister je izjavil, da so na francoskem bojišču tudi italijanske čete. Iz Švice se javlja 1. marca: Francosko mejo bodo v petek zaprli.

Prodiranje v Rusijo in Ukrajino.

Carigrad, 28. febr. Uradno: Naše varnostne čete so vkorakale v Hoff, vzhodno Trapecunta, in v Ašale, zahodno Erzeruma.

Dunaj, 1. marca. Naše čete prodirajo v široki fronti v Ukrajino. Srednje krilo koraka ob železnici Podwołoczyska-Proskurov, središče v smeri proti glavnemu mestu Kamenjec-Podolski, desno krilo pa iz Novih Sjelic proti Mohilevu. Naše severno krilo prodira pri Kremjenicu tako, da se bliža desnemu krilu. Naše čete na Podolskem Rumunijo resno ogrožajo.

Stockholm, 1. marca. Poroča se, da sta padla kraja Narva in Vitebsk.

Berlin, 1. marca. »Vossische Ztg.« javlja: Nemškimi četami, ki prodirajo v Ukrajino, poveljuje general Gröner.

Pariz, 1. marca. Svet ljudskih komisarjev je izbral direktorij treh članov, triumviratu je podelil izredna pooblastila. V direktoriju sta tudi Ljening in Trockij. Direktorij je sklenil, da bo Petrograd branil.

Berlin, 1. marca. Poroča se, da je Trocki odstopil.

Lugano, 1. marca. »Secolo« poroča: V Petrogradu vlada velikanska zmeda. V protislovju s sklepom izvršilnega odbora, da se mirovni pogoji sprejmejo, je pa petrogradski sovjet sklenil, naj se vojska nadaljuje. Socialni revolucionarji so izdali oklic za nadaljevanje vojske in zahtevajo, naj se skliče konstituenta.

Cernovice, 1. marca. Iz Besarabije došli begunci poročajo: Prebivalci mnogih krajev v Besarabiji so izjavili, da žele priklonitev k Avstriji.

Razna poročila.

Pogajanja v Brestu Litovskem.

Dunaj, 1. marca. Zunanji minister grof Czernin ne bo v Brest Litovsk odpotoval. Pooblastili so veleposlanika pl. Mereya, da podpiše mirovno pogodbo.

Pogajanja z Rumunijo ne napredujejo ugodno. — Pasici odstopil?

Budimpešta, 1. marca. Wekerle je včeraj v ministrskem svetu poročal, da pogajanja z Rumunijo niso tako napredovala, kakor so pričakovali. Wekerle se zato še ni odpeljal k mirovnim pogajanjem.

Kolin, 1. marca. »Kölnische Volkszeitung« poroča iz zanesljivega berlinskega vira: Ko poteče rok ultimata, katerega so stavili Rumuniji, se bodo proti njej operacije nadaljevale.

Berlin, 1. marca. Med poslanci se govori, da se bodo danes v seji odseka zveznega sveta za zunanje reči posvetovali o položaju na Balkanu, ki se je izpremenil, ker je pripravljena Rumunija, da sklene mir. To je vplivalo na srbske in na črnogorske kroge, vsled česar je že odstopil srbski ministrski predsednik Pašić.

Balfourjev posvet z japonskim veleposlanikom.

London, 28. febr. (K. u.) (Reuter.) Zunanji minister Balfour se je posvetoval z japonskim veleposlanikom.

Demisijska španske vlade.

Madrid, 1. marca. Kabinet je izročil kralju prošnjo, da odstopi.

Japonci nameravajo v Rusiji nastopiti.

Lijon, 28. febr. (K. u.) »Assoziated Press« poroča iz Washingtona: Japonska je predlagala Ameriki in ostalim državam sporazuma, naj v Sibiriji skupno nastopijo z vojaškimi pripravami, da rešijo velike vojne zaloge v Vladivostoku in na sibirskih kolodvorih. V Washingtonu se še s predlogom popolnoma ne ujemajo, a pogajajo se še naprej. Japonci ne bi ugovarjali, če bi se njih nastopa v Sibiriji udeležile tudi druge velesile sporazuma.

Haag, 1. marca. Londonski listi poročajo, da se boji Japonska vedno večje vpliva Nemcev v Rusiji in da se zato zavezniki pogaja o tozadavnem nastopu. Japonci se boje, da ne bi avstrijski ujetniki izpadli iz Rusije na Kitajsko ali pa na japonska ozemlja. Iz Washingtona se poroča, da se vračajo Japonci iz Amerike domov.

Kolin, 1. marca. »Temps« poroča: Japonski veleposlanik je odpotoval iz Petrograda, ker se je izpremenilo dosedanje stališče Japonske nasproti Rusiji. »Le Journal« pa piše: Dejstvo, da je zapustil japonski veleposlanik Petrograd, se mora tolmačiti tako, da je prišlo med Japonsko in Rusijo do preloma. Ne gre samo za to, da ne bodo oplenili zalog v Vladivostoku, marveč hočejo zabraniti, da se Nemčija v razvalinah Rusije ne ustali.

Koroške novice.

k Preiskovalne komisije, ki so preiskavale znane dogodke v južnih kronovinah, so obležale nemškim nacionalcem, pa tudi krščanskim socialcem, v železcu. Na nemško-nacionalnem shodu v Brežah dne 17. svečana je deželni odbornik Hönlinger zopet rohnal zoper nje, kakor da bi bile to »naše komisije«. Prav pravi Nemec: »Den schuldigen Mann geht's Grausen an.« — Državni poslanec Pirker je na istem shodu čeval, da so bili pri zadnjih stvarkah za mir na čelu ponajveč slovanski socialni demokratje! Taka modrost, ko se je stavkalo skoro samo po nemških krajih. Da se le morejo obregnuti ob Slovane, pa jim slaba vest odleže!

k Razne novice. Brzojavni promet je zopet odprt pri poštenu uradu v Rablju. — Poštni urad v Žabnicah se je zopet otvoril dne 1. marca. — K novi vojni Kreditni banki za pozidavo južnih porušanih mest v Celovcu pride 60 uradnikov, mnogi z družinami. Celovčani se boje, kako jih bodo prehranili in kje dobiti zanje stanovanja. — Beljačani dobe po 10 dek mesa na glavo in na dan, okoličani si morejo meso v mestu kupiti le, če ga je slučajno kaj preostalo. To strogo naredbo je izdala koroška vnovčevalnica za živino, katere glavni faktor je znani Schumy, kar na svojo pest. Med Beljačani je vsled tega hudo ogorčenje.

k Vlom v okrajno sodišče. Iz Celovca: Niti tajinstveni prostori naših visokih c. kr. sodišč niso več varni pred raznimi

uzmoviči. Dne 26. januarja so dozdaj neznan lopovi vlomili v tukajšnje okr. sodišče, odpirali mižnice in odnesli, kar so mogli. Zdaj so dognali, da je kradla tam že 13 krat predkaznovana M. Tomažkovač iz okolice. Ko je bila zadnjič zaprta, si je bila natančno ogledala prostor za bodoče svoje »delovanje«. Našli so pri nji mnogo ukradenih stvari.

k Iz celovške škofije. Za kn.-šk. dvornega kaplana je imenovan g. A. Rohracher, kaplan v špitalu. — Premeščeni so kaplani: K. Dörr iz Zagorice v špital, J. Hofman iz Trebnjega v Zagorico, A. Knaus iz Lieseregg v Trebnje. — V pokoj je stopil župnik v Lipi nad Laksenburgom č. g. Ignacij Wipfler. — Razpisana je župnija Ettendorf do 27. sušca.

k Umrl je dne 27. februarja v Celovcu c. kr. nadrudarski svetnik v p. Herman HINTERHUBER, star 80 let. Bil je predsednik rudarske šole in svoj čas tudi državni poslanec. V državni zbor ga je bila poslala celovška trgovinska zbornica. Bil je pristaž stare nemške levice.

Prosveta.

pr Slovensko gledališče v Ljubljani. Gotovo razveseli vsakega zavednega Jugoslovana vest, da se je v Ljubljani ustanovil konzorcij, čegar namen je vzdrževanje in razvoj slovenskega gledališča. Za sedaj tvori znesek 200.000 K glavnico v ta namen. Ker pa naj bo ljubljansko gledališče vseslovenska narodna last ter Matica vseh slovenskih gledališč križem naše ožje domovine, se obrača konzorcij na vso slovensko ter jugoslovansko javnost vobče s pozivom, naj pristopi v njegov krog. Vsak rojak naj bi prispeval h kapitalu vsaj z enim deležem po 100 K. Delež se morajo takoj pri vstopu plačati in jamči vsak deležnik le s podpisanimi deleži. Skupščina deležnikov izvoli upravni odbor, ta pa iz sebe ravnateljstvo kot svojo eksekutivo. Upravni odbor se voli na dve leti, potrebne dopolnilne volitve se vrše vsako leto. Skupščina deležnikov se mora vršiti vsako leto do konca septembra, bilančno leto pa bo obsegalo dobo od 1. julija enega do 30. junija prihodnjega leta. Izstop deležnika postane veljaven koncem koledarskega leta, v katerem je svoj izstop prijavil; delež pa se izplača izstopivšemu deležniku šest mesecev po preteku tistega leta, s katerim je postal izstop veljaven. Za gledališki konzorcij vlada v Ljubljani toli živo zanimanje, da se je že včeraj, prvi dan podpisovanja na eni sami polji podpisalo sedem deležnikov s 56.000 kronami. Na sinočnji seji se je razdelil pripravljani odbor v finančni in artistični odsek, da pripravita vse za prvo glavno skupščino, ki se ima vršiti tekom aprila meseca. Tako je pričakovati, da bo mogoče že letos v jeseni otvoriti slovensko gledališko sezono.

pr Balkan, hrvatski filatelistični časopis. Prejeli smo prvo številko tega lista, prvega in edinega lista, ki izhaja v hrvatskem jeziku. List ima obilno zanimivo filatelistično vsebino z ilustracijami. Ne smelo bi biti nobenega zbiralca poštne znamke, ki bi ne bil naročen na ta strokovni list. Naročnina znaša na leto 6 K 50 v, 3 K 50 v za pol leta in se pošilja upravi Balkana, Zagreb I.

Dnevne novice.

— Duhovska vest. Slovenski koroški župnik Janko Maierhofer, ki je pretrpel toliko preganjanj in se je bojeval kot navaden prostak proti Italijanom, je sedaj sprejet v ljubljansko škofijo, oproščen vojaščin in imenovan za župnega upravitelja na Planini pri Vipavi. Pozdravljen!

— Odlikovanja. Red železne krone 3. vrste z vojno dekoracijo in z meči je dobil stotnik 9. lov. baona Erle Gombač. — Najvišje pohvalno priznanje z meči je dobil nadporočnik 4. bos. herc. pp. Franc Poženeš. — Srebrni zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje so dobili: nam. stražmojstri 7. dež. orož. pov. Iv. Nardin, Josip Gorjan, Ivan Gustin, Albin Gobec, Josip Forjanič, Josip Furlan, Franc Lapanje, Karel Vofech, Jakob Vidmar in Ivan Rovtar.

— Odlikovanje. Predsednik c. kr. poštne in brzojavne ravnateljstva v Trstu je priznal poštenu ekspedijentu Francu Konšek v Trojanah častno svetinjo za 40-letno zvesto službovanje.

— Podaljšani vojaški dopusti. Uradno: Tistim, ki jim je bil podeljen dopust pri armadi na bojišču, se je dopust za 14 dni podaljšal. S kraja, kjer se nahajajo na dopustu, jim zato ne bo odpotovali dne 10. marca, marveč šele 14 dni potem, ko jim njih prvotni dopust poteče.

— Smrtina kosa. Umrla je v Draževsi pri Grabštajnu Marija Huderz pd. Marinjakova, mati tamošnjega župana. — Na Javorniku pri Guštajnu je umrl posestnik Brus. — V Melvičah na Koroškem je umrl Janez Cvik pd. Stari Rutar. — Dne 23. prosinca t. l. je padel pri napadu na Lahe na gori Pertika Matevž Ogris, doma iz Slov. Plaiberka.

— Iz Brežic smo prejeli sledečo prošnjo: Kakor znano, je strahoviti potres dne 29. januarja 1917 frančiškanski samostan v Brežicah tako uničil, da se mora podreti in na novo sezidati; cerkev, ki je posvečena sv. Antonu Padovanskemu, je pa zelo močno poškodovana. Polovico samostana se je že podrlo, da se napravi prostor novemu. Ker je delo radi pomanjkanja stanovanja nujno potrebno, a samostan nima nikakršnega premoženja, zato samostansko predstojništvo trka na usmiljena srca in prosi pomoči, da more priti do prepotrebne stavbe. Da bi se darovi lažje nabirali, je samostan dal napraviti podobice sv. Antona ter prosi, naj bi se dotični, ki bi hoteli te podobice v prid novi stavbi razprodajati, pismeno oglasili pri podpisnem in obenem sporočili, koliko podobice bi želeli. Da ne bo kdo mislil: saj se je za Brežice povsod pobiralo in dosti nabralo, naj bo povedano, da samostan po določilu mestne komisije od tega denarja ne dobi niti vinarja. — Sv. Anton naj ves trud povrne. Brežice, 26. svečana 1918. P. Ananija Vračko, gvardijan.

— Z Blok. Ni bilo plat zvona, zato velika nesreča, ker so ljudje došli vse prepozno. Dne 27. svečana nekako ob pol 2. je par otrok zakurilo pri hlevu Jurija Hiti, po domače »pri Reparju«, in v hipu je bilo pet hiš z gospodarskimi poslopji v ognju. Rešiti niso mogli ničesar, če izvzamemo nekaj obleke, nekaj polomljenega pohištva, nekaj vozov in živine, tako da so zapadla ognju vsa poslopja: 5 hiš, 5 hlevov, 6 škedenov, 4 kozolci, vse drvarnice, lope, ena lesena in ena zidana kašča in ena čumnata. Pogorelo je skoro vse žito, krušno in semensko, vsa mrva in slama, skratka vse; ostal je le kup pepela! Poginila sta dva vola, ena krava in en prešič. Starega Reparja so komaj, ko se je streha že podirala, z največjo nevarnostjo rešili iz gotove smrti. Starček boleha že več let in niti slutil ni, kaj mu preti; Reparica pa je bolna že četrto leto — mož je pri vojakih; sama revščina pri hiši že od nekaj: zdaj nima ta družina prav ničesar, kakor bolezen in silno revščino! Zelo se je poškodovale tudi Gorjup, podžupan Modic, ki je hotel odpreti hlev, da bi rešil Reparjevo živino, pa se je streha nanj podrla; ima hude opekline na obrazu in desnici. In hvala Bogu, da ni bilo burje, sicer bi šla vsa vas! Pogoreli so sledeči posestniki: Marija Cimperman, št. 17; Jožef Drobnik, št. 18; Matija Rudolf, št. 19; Jurij Hiti, št. 20; Petrič, p. d. Andrejačeva, št. 21; Janez Modic, št. 22; Franc Mazi, št. 23 in Janez Zgonc, št. 24. Na lice mesta je prihitela domača požarna bramba z dvema brigadnicama, kmalu so dospele brigadnice iz Zerovnice, Grahovega, Starega trga in Loža, ki so krepko, požrtvovalno in neumorno gasile, dokler niso vdušile do dobrega strašni požar. Omeniti nam je še treba vrlo in neustrašeno delovanje tukajšnjih gg. orožnikov pri gašenju. Zelo in spretno so pomagali domači vojaki »dopustniki«; Rusi so se pridno gibali; vodo so z veliko vztrajnostjo nosila dekleta in žene, ki so prišle pomagat celo iz oddaljenih vasi! Vsa čast jim! Škoda je zelo občutna in hipno skoro nepregledna. Površno cenjeno, bo znašala okrog 125.000 kron. — Požar si je ogledal tudi g. okrajni glavar, ki bo, kakor upamo, zastavil vse svoje sile, da priskoči bednim pogorelcem na pomoč! Sila je velika in pomoč nujna! Kličemo zato vse prizadete faktorje, da čimprej priskočijo nesrečnejem na pomoč! V spomin pokličemo, da smo imeli lansko leto grozno sušo, da ni bilo skoro nič pridelkov, da ni zdaj skoro nič vode, da bi se moglo napraviti desk itd. in sploh, da vlada v vsaki stvari neznosna draginja! Beda je velika — pomagajte!

— Malo odgovora »čevljarski drugi v Ljubljani« na njeno »Poslano« dne 19. februarja 1918. Zadruga nas je vznemirila z vestjo, da njeni člani ne dobijo potrebnega sukanca in drete in da odklanjajo popravila čevljev iz Pollakovega podjetja. Prvo dejstvo je obžalovanja vredno, drugo pa zelo čudno, zato tukaj par besed! Pred vsem konstatiramo, da cela vrsta ljubljanskih mojstrov zahteva za nove moške čevlje 120—140 kron in še živila, mojstri pa dobijo usnje po m a k s i m a l n i c e n i (podplate po 15 kron kg!) Popravila dosti čevljarjev odklanjajo, češ: kdo bo popravljaj, ali pa zahtevajo čisto oderuške cene. Vsi, kateri smo navezani na mesečne plače, ki nimamo dati jajc, masla, moke, fižola, mesa itd., ker tega sami nimamo, dalje vse služkinje, naši begunci in posebej še naša uboga učeča se mladina si pač ne more ob teh razmerah privoščiti pri gg. mojstrih slavne zadruge niti novih čevljev, niti potrebnih popravil. Hvaležni smo zato Pollakovemu velepodjetju, da je oskrbelo nas, našo deco in posebej našo šolsko mladino z najpotrebnejšimi, prav trpežnimi in ceneniimi čevlji, ne da bi zahtevalo živil. Ako zadruga odklanja posebej popravila Pollakovih čevljev, so najbrž odločujoči še drugi vzroki, ne samo tisti, ki jih zadruga navaja in mi smo prisiljeni javno apelirati na socialno dolžnost gg. mojstrov in — vlade, posebej še radi tega, ker ima po maksimalnih cenah kupljeno usnje menda to slabo lastnost, da hitro kot kafa izgine. Pedagoško.

— Iz ruskega ujetništva. Antonu Medved, roj. na Gosir pri Rajhenburgu, se je posrečilo 14. m. m. prodreti skozi rusko bojno črto ter zopet priti na avstrijska tla. Bil je skoraj tri leta v ruskem ujetništvu in že dolgo časa popolnoma pogrešan. Sedaj je v Przemislu, a upa kmalu dospeti v svojo ožjo domovino, na zeleno Štajersko.

Podružnice Slov. Straže na delo!

Primorske novice.

p Spored Krekove proslave, ki se vrši dne 13. marca, ob 11. uri dopoldne v gledališču »Fenice« v Trstu: 1. A. Nedved: Naša zvezda, mešan zbor. 2. Govor, govori državni poslanec dr. Otokar Rybač. 3. Živa slika. 4. Jugoslovanske narodne pesmi: a) Gozdlič je že zelen, slovenska; b) Dragi je daleko, srbska; c) Prišla bo pomlad zelena, slovenska; d) Igra kolo, hrvatska. (10 minut odmora.) 5. D. Jenko: Molitev, moški zbor. 6. A. Dvofak: a) Vodka; b) Ujeta, dvoglasna ženska zbor s spremljevanjem klavirja. 7. J. Lavrenčič: Vstajenje, slika. 8. J. Bartl: Dnevna nam pripeči žar, mešan zbor s tenor-solo. 9. D. Jenko: Bože bratimstva, mešan zbor.

p Pekli-begunci naj se zgledajo pri Posredovalnici za goriske begunce, kjer dobijo tudi potrebne informacije. — Posredovalnica za goriske begunce v Ljubljani.

p Preč. P. Bon. Fr. Savec, vojni kurat pri pešpolku št. 7, je daroval za goriske begunce vnovič 40 K. Piemenitemu darovalcu se za ponovno darilo najsrčneje zahvaljujemo. — Posredovalnica za goriske begunce v Ljubljani.

p Županstvo občine St. Peter pri Gorici se je preselilo s 1. marcem t. l. v Gorico. Pisma na županstvo naj se naslavljajo na naslov: Županstvo občine St. Peter, Gorica, ulica Codelli št. 4. V zadevah hranilnice šentpeterske naj se vlagatelji in člani obračajo bodisi na isti naslov, ali pa na naslov Goriske zveze, t. j. v Ljubljani, Dunajska cesta 38/1. Županstvo bo po svojih močeh skušalo omogočiti, da se čimprej vrnejo občinarji v domači kraj. — To priliko uporablja obenem županstvo, da izreče svojo najglobokejšo hvaležnost vsem javnim činiteljem in prebivalstvu na Kranjskem, ki so na katerisibodi način pomagali šentpeterskim beguncem in jim lajšali njih gorje. — Na skrajšnje svidenje! — Franc Černič, župan.

p Umrla je v Dobrepoljeh begunka iz občešpoštovane rodbine iz Brji na Krasu, Uršula Kosmina, stara 76 let.

Ljubljanska aprovizacija.

a Iz seje mestnega aprovizačnega odseka dne 1. marca 1918. Za peko kruha se v Ljubljani vporablja 70 odstotkov koruzne moke in samo 30 odstotkov druge, boljše moke. Pod takimi okoliščinami je razumljivo, da je kruh zelo slabe kakovosti in se občinstvo upravičeno pritožuje, da kruha kmalu ne bo moglo uživati. Upati je zelo malo, da bi bil kruh boljši. Kakor hitro pa dobi mestna aprovizacija zopet boljšo moko, jo takoj razdeli pekomo, da bo kruh boljši. Če se zgodi, da bo mestna aprovizacija dobila skoraj izključno le koruzno moko, skoraj gotovo ne bo preostajalo ničesar drugega, kakor da se peka kruha opusti in razdeli na izkaznice moka. Samo iz koruzne moke je nemogoče peči užiten kruh. Prebivalstvo naj bi jo raje uporabljalo za kuhanje polente. — Moke za kuho mestna aprovizacija ni prav nič prejela. Koncem prihodnjega krušnega tedna razdeljuje aprovizacija na izkaznice po četrt kilograma koruznega zdroba. Mestna aprovizacija je bila obveščena, da je odslej zanaprej nakazanega vsak mesec 48.000 kg govejega mesa za splošni konsum. Ubožna akcija dobi posebej, obični Vič in Moste vsaj 10.300 kg govejega mesa. Iz tega sledi, da odpade na vsakega prebivalca v Ljubljani za cel mesec samo 1 kilogram govejega mesa. S to množino Ljubljana ne more izhajati in se bo zato prepogostokrat zgodilo, da bo ostalo veliko dni sto in sto družin brez koščka mesa. Aprovizacija ne more čisto nič pomagati in jo ne zadene tudi nobena krivda, ker razdeli samo tisto, kar ji je nakazano. Višji mesečni kontingent od vlade pa ni mogla doseči. Celokonskega mesa primanjkuje, ker gre vse blago v Trst. V Trstu se prodaja konjsko meso že po 18 kron kilogram in je visoka cena v Trstu izpodrežala vsak dovoz konj v Ljubljano.

a Prodajalci sladkorja iz Ljubljane se vabijo, da se zanesljivo zgledajo v ponedeljek 4. t. m. v sladkorni centrali pri g. ravnatelju Lillegu radi sladkornih nakazil.

a Kruh na izkaznice št. 15 se bo dobival v pekarni g. Zalarja, Stari trg.

a Nakazila za testenine za rodbine, ki imajo zelene izkaznice s črko A, se dobe, kakor objavljeno, dne 4. in 5. marca od 8. do 12. ure v mestni posvetovalnici.

a Špeh za V. okraj števil. 1 do 700. Stranke V. okraja z nakazili za mast št. 1 do 700, prejmejo špeh v ponedeljek, dne 4. t. m. popoldne na Poljanski cesti števil. 15. Določen je tale red: od 1. do pol 2. ure števil. 1 do 115, od pol 2. do 2. ure št. 116 do 230, od 2. do pol 3. ure števil. 231 do 345, od pol 3. do 3. ure števil. 346 do 460, od 3. do pol 4. ure števil. 461 do 580, od pol 4. do 4. ure števil. 581 do 700. — Vsaka oseba dobi četrt kilograma špeha, kilogram stane 16 kron. Špeh je importiran in ni od ogrskih prašičev.

a Nakazovanje masti. V mestni aprovizacijski urad na Poljanski cesti števil. 15

prilajajo dan za dnem stranke in prosijo uslužbenca, da bi jim nakazali masti. Tem potom naznanjamo, da mestni aprovizacijski urad na Poljanski cesti števil. 15 nima več referata o masti in torej ne more masti več nakazovati. Stranke opozarjamo, naj ne prihajajo več glede masti v aprovizacijsko pisarno, ker so v tem oziru njih pota in prošnje brezuspešne.

Liubljanske novice.

Ij V šentjakobskem prosvetnem društvu bo v nedeljo, dne 3. marca, ravnatelj deželne muzeja g. dr. Josip Mantuani z arheološko razstavo otvoril vrsto predavanj iz kulturne zgodovine Jugoslovancov. Znanstveni sloves odličnega strokovnjaka in jugoslovanska ideja sama nas vabita k obilni udeležbi. Začetek ob 6. uri zvečer.

Ij Šentpeterska Vincencijeva konferenca ima redno sejo v ponedeljek dne 4. marca ob 7. uri zvečer. G. komisar dr. Logar bo nadaljeval svoje poročilo o obstoječih dobroteljskih napravah, nato razprava o sestavi ubožnega seznama. Prosimo za polnoštevilno udeležbo.

Ij Opozarjamo na igro »Županova Mica« in »Brez krajcarja«, katero priredi Slov. kat. izobraževalno društvo Selo-Udmat-Moste jutri, v nedeljo, točno ob 6. uri zvečer v Mostah.

Ij Koncert Glasbene Matice je komaj plakativan — že razprodan. Tako veliko zanimanje je vzbudilo. Izvzemši stojišč po 1 K 50 v ni dobiti nobene vstopnice več. Če ne bo kakih zaprek se bo koncert najbrže v nedeljo, dne 10. marca ponovil. Vstopnice za II. nedeljski koncert se prično danes razprodajati.

Ij Spored koncerta Glasbene Matice v soboto dne 9. marca je sledeč: 1 a) Oskar Dev: Pismo. b) Josip Hatze: Majka. c) Oskar Dev: Pastirica. Pesmi poje gospa Pipa Arko-Tavčar. 2. a) Vitezslav Novák: Amoroso. Iz cikla »Spomini«, št. 3. b) Bedřich Smetana: Obkrožak. Iz »Českých písní«. Na klavir igra gđc. Dana Kobler. 3. a) Vasilij Mirk: Na trgu. b) Emil Adamič: Kmečka pesem. c) Dr. Anton Schwab: Slanica. Poje moški zbor. 4. a) Anton Dvořák: Arija Rusalka iz opere »Rusalka«. b) Bedřich Smetana: Arija Maršenko iz opere »Prodana nevesta«. Poje gospa Pipa Arko-Tavčar. 5. Frédéric Chopin: a) Bercense. (Uspavanka.) b) Balada v G-molu. Na klavir igra gđc. Dana Kobler. 6. a) Dr. Fran Kimovec: Oblaček. b) Oskar Dev: Kvišku plava hrepenenje. c) Emil Adamič: Pesem o beli hišici. Poje moški zbor. 7. a) Peter Konjović: Pod pendžeri. b) Vekoslav Ruži-Rosenberg: V kolo. Pesmi poje gospa Pipa Arko-Tavčar. 8. Josip Pavčič: Zabe. (Iz Zupančičevega »Cicibana«.) Za triglasni ženski zbor in solo kontralta s spremljevanjem klavirja in harmonija. Poje ženski zbor, kontra-alt solo poje gđc. Angela Maličeva, klavir igra gđc. Dana Kobler, harmonija gđc. Nilka Potočnik. Točke pod št. 1., 4. in 7. spremlja na klavirju gđc. Dragica Dekleva, gojenka hrvaškega konservatorija v Zagrebu. — Vse skladbe, katere poje zbor Glasbene Matice, se privikrat javno v koncertu Glasbene Matice izvajajo.

Ij Kdor se želi vpisati v družbo sv. Mohorja, naj to stori do 5. marca, ker potem se imeniki zaključijo in odpošljejo. Članarina je 3 K. Vpisujejo župni uradi.

Ij Predavanje o slepcih in pisavi za slepce gospodične Skabernetove včeraj zvečer je bilo dobro obiskano. Fizikalna dvorana na učiteljski je bila natlačena polna. Navzočih je bilo nad 200 dam in nekaj gospodov. Predavanje samo je bilo vrlo lepo in zanimivo, poleg tega pojasnjeno z lepimi slikami, ki jih je projiciral g. profesor Verbič. Predavanje bo objavljeno, ker zasluži, da ga čita širše občinstvo. Navzoče dame so se ob vzpodbudnem govoru, ki je vzbujal mnogo sočutja do ubogih slepcev, odločile, da bodo v velikem številu poselele tečaj za slepčevsko pisavo, ki se prične v ponedeljek (4. marca) ob 6. zvečer v isti dvorani. — Zborovalke so tudi sklenile odposlati slovenskim vojnim slepcem v Gradcu pismeni pozdrav: »Nad 200 gospe in gospodičen, zbranih pri predavanju gospodične Skabernetove, pošilja slovenskim vojnim slepcem iskrene pozdrave, jim izraža svoje globoko sočutje ter zagotavlja, da jim bo rado oskrbelo potrebne knjige in drugo pomoč za olajšanje njihove usode.« — Ob enem se je sklenilo, da se ustanovi damski odbor za preskrbo slovenskih invalidov. Odbor se bo izvolil in konstituiral v novih prostorih društva »Dobrodelnost«, kamor se pisarna preseli v ponedeljek, dne 4. marca, to je v Alojzišči (I. nadstropje, takoj nad stopnicami), in sicer v sredo 13. (ne 6.) marca ob 5. uri popoldne. — Ob tej priliki se naše občinstvo, ki ima sočutje do slepcev in jim želi pomagati, opozarja, da, kdor hoče, da njegov dar pride res slovenskim slepcem v prid, naj ga nikdar ne pošlje v Gradec, ampak Dobrodelni pisarni v Ljubljani.

Ij Umrli so v Ljubljani: Marija Gruber, delavčeva žena, 22 let. — Franciška

Strehovec, žena umirovljenega učitelja, 68 let. — Marija Tonih, bivša tovarniška delavka, 71 let. — Jera Zaplotnik, posestnica, 72 let. — Gregor Žagar, delavec, 59 let.

Devota c. kr. avstrijska razredna loterija. Zrebanje 4. razreda se vrši dne 12. in 14. marca 1918. Cena srečk: $\frac{1}{4}$ K 160.—, $\frac{1}{2}$ K 80.—, $\frac{3}{4}$ K 40.—, $\frac{1}{8}$ K 20.—. Srečke za to zrebanje pripadajo Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani, kot poslovalnica c. kr. avstr. razredne loterije, in njene podružnice v Celju, Celovcu, Trstu, Splitu in Gorici (sedaj v Ljubljani).

Izplakovanje vratu s Fellerjevim bolečine tolažečim, razkrajajočim rastlinskim esencnim fluidom z zn.

„ELSA-FLUID“ olajša dihanje

12 steklenic franko 14 K 32 vin. Lekarne E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 134 (Hrvaško). Čež 100.000 zahvalnih pism. VIL-a

Gospodična se takoj sprejme ZA TRGOVINO večja slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, če mogoče, tudi nekoliko italijanščine. — F. BATJEL, Gorica, trgovina z dvokolesi, šivalnimi stroji itd. 701

Enonadstropna VILA Z VRTOM v Gorici, čudovito lepa lega, sposobna za stanovanje, kot priložnostna kupčija takoj na prodaj. Dopisji na upravnishvo lista pod št. 628.

Več sto metelj se prodaja.

Kje, pove uprava »SLOVENCA« pod št. 692.

KUPI SE še dobro ohranjen

glasovir

Ponudbe na upravnishvo lista pod »Glasovir« 693.

PRODA SE hiša v Zalogu

pri Ljubljani št. 23. — Hiša stoji ob glavni cesti. Ponudbe na upravnishvo tega lista pod »Hiša« 694.

Mizarški pomočniki

se sprejmejo v tovarno za pohištvo in stavbenstvo ŠT. VID nad LJUBLJANO. Vpraša se: DUNAJSKA CESTA ŠT. 28, J. ČERNE.

PRODA SE vojaška uniforma

Kje, pove uprava lista pod št. 683.

2 kg KAVE se dá za 20 kg BELE MOKE in 20 kg AJDOVE MOKE.

Naslov se izve pri upravi »SLOVENCA« pod št. 686.

Vsakovrstne SLAMNIKE, slamnate torbice (cekarje), predpražnike, slamnate čevlje (šolne) priporočam gospodom trgovcem za obila naročila. 688 FRAN CERAR, tovarna slamnikov v Stobu, pošta Domžale pri Ljubljani.

SPREJME se pošteno in pridno DEKLE za vsa domača dela. Plača po dogovoru. Ravnotam se kupi rabljen MLEKARSKI VOZICEK. Ponudbe na upravo Slovenca pod »Dekle-voziček«.

Kot učenca v trgovino v mesto ali še raje na deželo bi dala svojega 14-letnega sina; priden in pošten fant. — Naslov pove uprava »SLOVENCA« pod št. 697, ako znamka za odgovor

Zamenjam

za 25 kg pristne RŽENE MOKE 5 kg CIKORIJE, mešane s sladkorjem in kavo. Naslov se poizve v upravi tega lista pod št. 691.

Modni salon NINA PRESSL sprejme takoj več izurjenih

pomočnic in eno vajenka Vprašanja na: SV. PETRA CESTA 20, I.

Potrežnica se išče.

LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 8, II. stopnjice, III. nadstropje.

SPREJME SE šivilja poštna

katera bi znala dobro slovensko in nemško. Naslov pove uprava lista pod št. 666.

100 jajc

dobi, kdor mi preskrbi STANOVANJE z eno, dvema ali tremi sobami v Šiški. Ponudbe pod »Šiška 655« na upravnishvo »Slovenca«.

Tvrda Alberto Faber v Trstu išče za takojšnje izdelovanje drv in oglja v cesarskih gozdih v Prestranku pri Postojni izurjene

ogilarje in drovarje

Povprečni zaslužek za moža ne vstaveji popolno preskrbo znaša po kakovosti dela 10—12 K na dan. Pridna in snažna

postrežnica

z dobrimi spričevali se išče za popoldan. Ljubljana, Gradišče 10/I., desno. 674

Prodajalka

mešane stroke, večja slovenskega in nemškega jezika, želi premeniti službo v mestu ali na deželi. — Ponudbe pod »Prodajalka 562«.

PRODA SE dobro ohranjen

avtomat po nizki ceni. Več se poizve pri P. POGAČNIK, MENGEŠ 85.

Išče se za takoj ali pozneje prešivalka (Steppern) za čevljarsko obrt, eventualno tudi vajenka. — Predstaviti se je pri Fran Štantnerju, Ljubljana, Selenburgova ulica.

Na prodaj je 10 konj vsake vrste. Ljubljana, Poljanska cesta 55.

GORICA F. BATJEL LJUBLJANA Stolna ulica 2 : Stari trg 28 Moška in ženska dvokolesa še s staro pnevmatiko, šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. — Najboljše baterije. Posebno nizke cene za preprodajalce. 1775 Mehanična delavnica na Starem trgu 11.

Srbečico, lišaje odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir. zakonito zajamčeno »Skaboform« rujavu mazilo. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 230 veliki K 4 — porcija za rodbino K 11.—. Zaloga za Ljubljano in okolico: Lekarne pri zlatem jellenu, Ljubljana, Marijin trg. 1620

Zamaške

stare zamaške kg po K 20.— nove zamaške kg po K 40.—

PAVL BIRNBAUM Einkaufsstelle, Dunaj, II., Darwingasse 39 bei der Nordbahn. — Prevzema tudi po povzetju.

VEČJA MNOŽINA sirka (Reisstroh)

za ribarice in metle se dobi po ugodni ceni. — Kje, pove upravnishvo »Slovenca« pod št. 604.

Kupujem zmedene ženske lase

STEFAN STRMOLI, LJUBLJANA, Pod Trančo št. 1. 3396

POZOR! Zaradi vpoklicanja v vojaško službovanje je lokal odprt vsak dan samo od 9. do pol 1. ure in v nedeljo od 9. do 11. ure dopoldne.

Sušeno blago

modno volneno blago, platnene namizne prte in brisače, ponuja trdka PROKOP SKORKOVSKY & SIN, Humpolec, Češka.

Vzorci na željo samo direktnim odjemalcem.

KUPIM

REG. BLAGAJNO, PISALNI STROJ in VEČJO ŽELEZNO BLAGAJNO.

Ponudbe s ceno na:

IGNACIJ VOK, LJUBLJANA, Sodna ulica št. 7.

PRESKRBA GORIVA ZA PRIMORSKO,

—: društvo z o. j. v Trstu, —:

kupi vsako množino

bukovega ogilja

za sukcesivno dobavo do konca marca 1919. 609

Paramente

cerkveno orodje, celotne cerkvene oprave itd.

dobavlja najcenejše JOSIP VEND, specialna trgovina, Gabl ob Orlicih, Češko.

500 kron Vam plačam, ako Vaših kurjih očes, bradavic in trde kože, tekom 3 dni s korenino, brez bolečin ne odpravi

Ria-Balsam. Cena lončku z jamstvenim pismom K 2-75, 3 lončki K 5-50, 6 lončkov K 8-50 Stotine zahvalnic in priznalic. — KEMENY, Kaschau (Kassa) I., poštni predal 12 540, Ogrsko.

I. Wanek krznar 2961 Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 10

kupuje vseh vrst

kože divjačine,

lisic, kun itd. po najvišjih dnevnih cenah.

Srbečico garje, lišaje in vsakovrstne kožne bolezni odstranja zanesljivo in naglo Bernsteinovo mazilo brez duha. Cena 3, 5 in 9 kron. Sem spadajoče Bernsteinovo milo 5 kron. — Izdeluje lekarnar Aleksander Gerö, Nagykörös 30, Ogrsko. 366

Ura z zapestnico z varnostnim steklom ponikljana K 30.—, 40.—, 50.—, 60.—, 80.— z varnostnim steklom K 2.—, radij K 10.— več. Zepne ure K 24.—, 30.—, 40.—, 60.—, 80.—. Pošilja se z Dunaja proti vposlatvi zneska poleg K 1-50 za poštnino tudi na bojišče. MAX BÜHNEL Dunaj, IV. Margarethenstrasse 27/32. Tovarniški cenik proti vposlatvi K 1.—. Dinamo žepna svetilka K 30.—.

Štambilije vseh vrst za urade, društva, trgovce itd. Anton Černe graver in izdelovatelj kavčuk - štambiljev Ljubljana, Dvorni trg št. 1.

VABILO na

redni občni zbor

Krščanskega gospodarskega društva v Idriji,

registrirane zadruge z omejeno zavezo,

ki se bo vršil v nedeljo, dne 19. marca 1918

ob 1/4. uri popoldne v njegovih prostorih.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Potrjenje računa za leto 1917. in sklepanje o razdelitvi čistega dobička.
5. Dopolnilna volitev štirih članov načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Razni predlogi.

NACELSTVO.

Mineralno izredno presenečlj. čistste, popoln. neskodlj., brez vsake konkurence, št. i za čiščenje perila. Zavoj za poskušnjo (24 kosov) K 3-90 franko.

Mineralno toaletno milo

znamka »Pst« v raznih barvah, dobro dišeče, z veliko snažilno močjo. Zavoj za poskušnjo (24 kosov) K 14-00 franko. Le proti predplačilu zneska. Povzetje 1 K več.

znamka »Pst«

najpopoln. nadomestek vseh maščobnih mil!

Ezra Kajon, Dunaj II., TaborstraBe 50. Glavna prodaja Litomeriške tovarne mineralnih mil. 699

Nadomestilno

toaletno milo

parfimirano

v elegantnih kartonih,

fino opremljeno

ducat K 14-40.

Trgovci večji popust!

Dobiva se pri trdki

MILAN HOCEVAR

Ljubljana, Sv. Petra cesta 28